Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 24 июнь
ЯКШАНБА
№ 143 (4.936).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

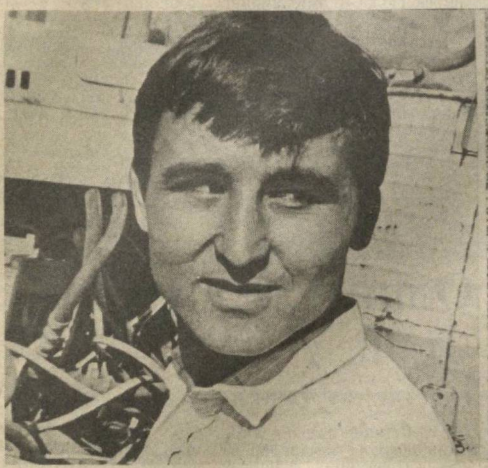

Пахтакорлар саратонни сара ишлаш даври деб ҳисоблайдилар. Бинобарин, айни кунларда астойдил тер тўккан деҳқон кузда баракали хирмон йиғади. Қашқадарё вилоятининг Косон районидаги Абдулла Набиев номли қўриқ совхоз заршунослари буни яхши биладилар. Механизаторлар, сувчилар баҳамжиҳат иш юритиб, ниҳолларнинг дуркун ва соғлом ўсишини таъминламоқдалар.

СУРАТЛАРДА: пешқадам механизатор Қулмурод Умаров. Ўнгда эса ғўза қатор ораларига ишлов бериш пайти.

Б. АЛИМОВ олган суратлар.

Дон—ризқу рўзимиз

ХИРМОНГА БАРАКА

РЕПОРТАЖ

Советобод даштлари... Бу ерда қуёш ҳарорати юқори бўлганлиги учун ҳудудсиз кенгликларда арпа ва буғдой эрта пишиб етилди. Район ғаллакорлари ўрим-йиғимга Самарқанд вилоятида биринчилар қаторида киришдилар.

Биз «Каттақўрғон» совхозининг 4-бўлими ғаллазорларидамиз. Бўлиқ арпа бошоқлари шабадада вазмин чайқалади. Уни ўраётган комбайнлар бамисоли сўнгсиз уммонда шитоб билан сузаётган кемаларга ўхшайди.

Ана улардан бири тўхтади. Кабина узра қизил байроқча ҳилпиради. Бу — бункернинг ғаллага тўлганлигига ишора. Уватда турган юк машинаси комбайн томон шошилди. Зум ўтмай тарновдан машинага тилларанг дон шовуллаб тўкила бошлади.

Қуёш тик кўтарилиб, соат ўн иккидан ошгач, ғаллакорлар дала ўртасидаги мувақкат гўшага — вагон-уйга бирин-кетин тўпланишди.

— Ҳорманглар, хирмонга барака!

— Раҳмат, саломат бўлинг.

Ғаллазорга ташриф буюрганлар деҳқонга ҳамиша омад, кўтарилажак хирмонга қут-барака тилаганлар. Бу — халқимизнинг азалий удуми. Бинобарин, жорий йилда ёғин-сочин, намгарчилик етарли бўлганлиги туфайли дашт ва тоғолди зоналарида нафақат ғалла, балки чорва озуқаси ҳар қачонгидан сероб.

— Ҳозиргидай бўлиқ дон яқин йилларда битгани йўқ, — фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашади комбайнчиликда йигирма саккиз йиллик тажриба эгаси Эркин Муродов. — Гектар ҳисобига пландаги 7 ўрнига 15 центнердан арпа саранжомланаяпти.

Ҳа, пайкалларда ғалла мўл. Шу боисдан комбайнчилар кунлик топшириқни ошириб уддалашаяпти. Энг муҳими — хирмонга уюлаётган ҳосил миқдори кутилганидан ортиқ. Айниқса, Ёвқоч Холиқов, Шермамат Бобоёров, Абдуалим Нурмонов сингари комбайнчиларнинг ҳар бири кунига 10—12 бункер — 20—25 тонна ғаллани ўриб-янчишаяпти. Уни ташишда эса Фахриддин Болиев, Гулбой Қурбонов, Нурулла Умаров каби шофёрлар бошқаларга ибрат кўрсатишмоқда.

— Қўлга киритилаётган ютуқлар боиси аслида меҳнатни ташкил этиш ва рағбатлантиришнинг янги усули жорий қилинганида, — дейди бригада бошлиғи Камол Тоғаев. — Кейинги йилларда биз пудрат асосида меҳнат қилаяпмиз.

Жамоада йигирма киши бўлиб, 3800 гектар майдонда арпа ва буғдой етиштирилди. Ишчиларнинг асосий қисми — механизаторлар. Ерни ўзимиз шудгорладик, ўзимиз уруғ ташладик, экинни парваришладик. Мана энди ҳосилни ҳам ўзимиз ўриб-йиғиб олаяпмиз. Бунда ҳисоб-китобнинг чек усули қўл келмоқда. Қанча маблағ сарф-харажат бўлаяпти, қанчаси тежаб қолинаяпти — ҳаммаси очиқ-ойдин кўриниб турибди. Насиб этса, якунда ғаллакорларимизнинг даромади чакки бўлмайди.

Биринчи бўлим далаларида ўрим-йиғим зарбдорлари билан танишдик. Бахтиёр Жўраев, Туркман Даминов, Ризабой Тиловов каби меҳнатсевар комбайнчилар фаолиятидан айниқса жамоа мамнун.

— Кунига 10—12 гектар майдоннинг ғалласини йиғиштириб олаяпман, — деди тажрибали механизатор Турман Даминов — Бу белгиланганидан кўп. Биз сифатга алоҳида эътибор бермоқдамиз.

Совхоз бўйича жорий йилда 10.763 гектар майдонда буғдой ва арпа етиштирилди. Бизга ғаллакорлар ҳосилдорлик гектар ҳисобига 7 центнер ўрнига 12,5 центнердан тушаётганини айтишди. Мавжуд 28 та комбайннинг ҳаммаси ғаллазорга олиб чиқилган. Иш унуми ва сифатини таъминлаш мақсадида ҳар бўлимда биттадан ўрим-транспорт отряди ташкил этилган.

— Ўрим-йиғимга жалб этилган машина-механизмларнинг тўхтовсиз ишлашига алоҳида эътибор бераяпмиз, — дейди бош инженер Абдиёр Пардаев. — Шу мақсадда ҳар отрядга биттадан техника хизмати машинаси бириктириб қўйилган. Комбайннинг бирортасида ишкал чиқса, механик ва чилангар дарҳол ёрдамга келишади. Нуқсони енгил бўлса, даланинг ўзида тузатилади. Қолганлари эса марказий устахонага олиб кетилади.

— Қанақа муаммолар бор?

— Айрим эҳтиёт қисмлар етишмаётир. Лекин биз қўл қовуштириб ўтирганимиз йўқ. Агар механизатор эҳтиёт қисмни мумкин қадар кам ишлатса, тежаб қолинган маблағнинг 60 фоизи ўзига қолади. Шунинг учун ҳамма тежамкорликка интилаяпти. Бундан эҳтиёт қисм керак эмас, деган хулосага бормаслик лозим. Подшипник ва резина тасмаларга муҳтожлик сезилмоқда.

Ўрим-йиғим қатнашчилари учун маданий-маиший шароит яратилгани ҳам иш унумига яхши таъсир кўрсатмоқда. Чунончи, ҳар бригадага кўчма вагон-уй келтирилган. Бу ерда чой қайнатилиб, иссиқ овқат тайёрланади. Душхона ишлаяпти. Савдо хизмати йўлга қўйилган. Социалистик мусобақа ҳар 10 кунда якунланиб, ғолиблар пул мукофотлари билан тақдирланади.

— Ўрим-йиғимни мумкин қадар қисқа муддатда, сифатли якунлаш учун бутун имкониятни ишга солаяпмиз, — деди совхоз партия ташкилотининг котиби Норбўта Меҳриддинов. — Кунлик натижаларда ишимиз самараси кўзга ташланиб турибди.

М. ЭРАЛИЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

БИР ЙИЛ ИЛГАРИЛАБ

Фарғонадаги марказлаштирилган усулда халқ хўжалиги юкларини ташувчи 2520-автокорхонада тажрибали ҳайдовчилар кўп. Қарийб 25 йилдан бери фаол меҳнат қилиб келаётган Иномжон Муродов шуларнинг бири. Ҳозир у 1991 йилнинг август ойи ҳисобига меҳнат қилмоқда.

Моҳир ҳайдовчи беш йиллик режаларини 120,3 фоиз адо этиб, ўтган давр мобайнида жойларга 9,5 минг тоннадан зиёд халқ хўжалиги юкларини етказиб берди, 1165 литр ёнилғи, 3 та автошина, 730 сўмлик эҳтиёт қисмларни тежаб қолишга муваффақ бўлди.

Яқинда Москвадан хушхабар келди. Аҳил коллектив 1990 йилнинг иккинчи квартали топшириқларини 116 фоиздан ошириб бажаргани учун 52 киши СССР Автомобиль транспорти министрлигининг «Ўн иккинчи беш йиллик зарбдори» деган нишони билан тақдирланди. Ғолиблар орасида Насимхон Дадахўжаев, Борис Погодин, Ростислав Павленко ва бошқалар бор. Иномжон Муродовнинг издошлари кунлик, ойлик топшириқларни 120—130 фоиздан адо этиб, жамоада ўрнак бўлишмоқда.

Уларнинг аксарияти 1991 йилнинг июль ойи ҳисобига меҳнат қилмоқда. Автоколонна бошлиғи Одилжон Ёқубовнинг айтишича, корхонада ҳайдовчиларнинг иш дан сўнг маданий ҳордиқ чиқаришлари учун барча шароитлар яратилган. Финча ҳаммом, дам олиш хонаси улар ихтиёрида. Бундан ташқари пешқадамлар ойлик ва квартал якунларига кўра кўчма вимпел, пул мукофотлари, фахрий ёрлиқ ҳамда дипломлар билан тақдирланишади. Бу эса уларнинг кучига куч, ғайратига ғайрат қўшмоқда.

У. МУҲАМЕДОВ.

Фармон ижроси билан фарз

МОЛИ ТЎҚНИНГ КЎНГЛИ ТЎҚ

Жумҳуриятимиз президентининг шахсий хўжаликлардаги чорва молларини озуқа билан таъминлаш тўғрисидаги фармони ва уни амалга ошириш тадбирлари тўғрисидаги республика ҳукумати қабул қилган қарор айни муддао бўлди. Бу ҳам қайта қуриш шарофати. Илгари партия ва ҳукуматимиз қабул қилган қарорлар жойларга етиб келгунча қадр-қимматини йўқотиб қўярди. Давлат ва халқ манфаатларига мос келганлиги учунми, жумҳуриятимиз президенти фармони асосида қабул қилинган қарор яшин тезлигида ҳамма ерга етиб борди, уни амалга ошириш тадбирлари белгиланиб, ишга киришилди. Бойсунликлар азалдан чорвадор халқ ҳисобланади. Уларнинг ҳар бири хонадонида икки-уч бош сигир, тўрт-беш бош бузоқ ёки ўн-ўн беш бош қўйэчки бўлмаса, буни ўзларига ор ҳисоблашади. Мол сақлаш, туёқ сонини кўпайтириш бойлик орттиришга ҳирс қўйиш эмас, албатта. Аксинча, турмушни яхшилаш йўлидаги эзгу ишдир. Ўнлаб тоғ қишлоқлари борки, у ерларда истиқомат қилувчилар давлат савдо ташкилоти аҳолига гўшт етказиб беришини тасаввур ҳам қилишолмайди. Ун, гуруч, ёғ ва бошқа рўзғор учун зарур буюмларни магазинлардан харид қилишлари мумкин, холос. Лекин йил давомида гўшт, сут, қатиқ, сариёғ, қаймоқ сингари маҳсулотлари билан ўзларини ўзлари таъминлашади. Бу давлатга катта мадад. Лекин шу пайтгача ана шундай ёрдам кўрсатаётганларга лоақал озуқа етказиб бериш тўғрисида етарли ғамхўрлик кўрсатилмади. Иттифоқ ва жумҳурият миқёсида илгари қабул қилинган қарорлар оқибатсиз қолиб кетаверди. У замонлар ўтиб кетди. Энди халқимиз ҳар бир фармон ва қарорнинг ижросини талаб қилади, айтилган сўз аросатда қолиб кетмаслигини истайди.

Йил бошида меҳнат жамоаси кенгаши бўрдоқичилик комплексида ишлаётган 140 нафар чорвадорга ҳар йили 600 килограммдан омихта ем, икки тоннадан шелуха сотиш тўғрисида қарор қилди. Ҳар йили давлатдан 4 минг тонна шелуха, минг тоннадан зиёд омихта ем оламиз. Баъзи раҳбарлар ва мутахассисларимизда шелуха ва емни хўжаликда ишловчиларга сотиш нотўғри эмасмикин, деган шубҳа туғилди. Қонунда ёзилишича, фикр юритиладиган бўлса, эҳтимол ғайриқонунийдир. Лекин меҳнат жамоаси кенгаши шунга қарор қилди. Иккинчидан, биз шу йўл билан озуқа талон-торож бўлишининг олдини олдик. Ташимачилар тамоман йўқ бўлди. Ҳозир хўжалигимизда қўйларни бир центнер семиртириш учун белгиланган 14,4 ўрнига 7,3 озуқа бирлиги сарфланаяпти. Ҳар бош қўй қабул қилинган кундан гўштга топширилгунча 12 килограммгача эт қўшмоқда. Уларнинг бир кунлик семириши 124,3 граммни ташкил этмоқда. Амалдаги йилнинг ўтган олти ойида 9023 бош қўйни семиртириб, гўштга топширдик. Топшириқ ярим йилдаёқ ортиғи билан адо этилди. Семиртириш ҳисобидан ҳозирга қадар 113,4 тонна гўшт топширилди. Ҳалил Акрамов етакчилик қилаётган бригадада фидокорона меҳнат қилаётган Саидмурод Абдураҳимов, Ғайрат Бўриев, Хуррам Тиловов беш ойда 6 минг бош ҳисори қўйни семиртириб, гўштга топширишди. Ҳар бош қўйнинг тирик вазнига 15 килограммдан эт қўшилди. Коллективимиз йил охиригача яна 6 минг бош қўйни семиртиришни режалаштирган. Жорий йилда шу ҳисобдан халқимиз дастурхонига яна юз тонна маҳсулот етказиб берамиз.

Яхши ният билан фидокорона меҳнат қилаётган чорвадорга биз ҳам ёрдам қўлини чўзишимиз керак. Ўзбекистон Компартиясининг XXII съездида таъкидланганидек, шаҳарда турмуш шароитини яхшилашдан олдин қишлоқда бу соҳада жуда кўп иш қилиниши зарур. Ҳақиқатан ҳам қишлоқларимизда йиғилиб қолган муаммоларнинг ҳаммасини санаб чиқишнинг иложи йўқ. Лекин уларни такрорлайверишдан кўра, оз бўлса-да, амалий иш қилинса, буни халқ тезда ҳис этади, истиқболга ишонч ортади. Меҳнат жамоаси кенгаши ўз йиғилишида комплексда меҳнат қилаётган ҳар бир ишчига икки тоннадан сомон сотиш тўғрисида қарор қабул қилди. Бу таклифни ҳаммамиз маъқулладик. Қишлов учун оғилхонасида икки тонна шелуха, икки тонна сомон, ярим тоннача омихта ем жамғарган чорвадор иш жойида кўтаринки руҳда меҳнат қилиши сир эмас. Ҳозирнинг ўзида ариза берган қирқ ишчимиз икки тоннадан сомонни жамғариб олди. Сомонни ташиб олиш учун хўжалик трактор ажратган. Транспорт харажати уч сўмдан ошмаётир.

Жорий йилда чорва қишлови учун 1,5 минг тонна хашак жамғаришни мўлжаллаганмиз. 313 гектар майдондаги бошоқли донни йиғиштириб олиш авжида. Лалми ва шартли суғориладиган ерда етиштирилган дон ҳосили мўлжалдагидек бўлмади. Ойша Хўжаназарова бошлиқ звенода 18 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 21,5 центнердан арпа ҳосили йиғиштирилганини ҳисобга олмаганда аксарият майдонда ҳосил чўғи паст. Шунга қарамасдан борини тезроқ саранжомлаш чораларини кўраяпмиз. Бундан ташқари, 170 гектар эски ва янги бедапоямиз бор. Ундан қарийб 700 тонна пичан жамғариш кўзда тутилаётир. Хуллас, бундан буён фақат давлат ҳисобидан чорва молларни эмас, балки шахсий хонадонлардаги молларни ҳам назарда тутишимиз зарур. Чунки хонадонлардаги моллар шахсий ҳисобланса-да, унинг манфаати умумий.

Ж. АКРАМОВ,
Бойсун районидаги «Сайроб» хўжаликлараро бўрдоқичилик комплексининг бошлиғи.

РСФСР КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИНИНГ ТАЪСИС СЪЕЗДИ

АХБОРОТ

1990 йил 22 июнь куни Москвада, Кремлнинг Съездлар саройида РСФСР Коммунистик партиясининг таъсис съезди ўз ишини давом эттирди.

Мажлисларда КПСС Марказий Комитетининг Бош котиби, СССР президенти М. С. Горбачев раислик қилди.

Съезд РСФСР Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи котиби лавозимига кўрсатилган номзодларни муҳокама қилиб бўлди.

Эрталабки мажлиснинг охирида ҳисоб комиссияси сайланди.

Кечки мажлисда овоз берилди. Сайлов натижасида РСФСР Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби лавозимига кўрсатилган етти номзоддан ҳеч бири овозларнинг зарур кўпчилигини ололмади.

Сўнгра овоз беришнинг иккинчи даври ўтказилди. Яширин овоз бериш учун бюллетенга биринчи даврада энг кўп овоз олган О. И. Лобов ва И. К. Полозков ўртоқлар киритилди. Сайлов якунлари 23 июнда чиқарилади.

Партия таъсис съездининг қатнашчилари РСФСР халқ депутатларининг биринчи съездига мурожаатнома қабул қилдилар.

АЭРОПОРТДА УЧРАШУВ

Ўзбекистон ССР президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби И. А. Каримов бошчилигидаги Ўзбекистон ССР делегацияси, Қирғизистон ССР Олий Советининг раиси, Қирғизистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби А. М. Масалиев бошчилигидаги Қирғизистон ССР делегацияси, Тожикистон ССР Олий Советининг раиси, Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби Қ. Маҳкамов бошчилигидаги Тожикистон ССР делегацияси, Туркманистон ССР Олий Советининг раиси, Туркманистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби С. А. Ниёзов бошчилигидаги Туркманистон ССР делегацияси Ўрта Осиё ва Қозоғистон жумҳуриятлари раҳбарларининг учрашувида қатнашиш учун 21—22 июнь кунлари Олмаота шаҳрига келди.

СССР, Ўзбекистон ССР, Қозоғистон ССР, Қирғизистон ССР, Тожикистон ССР ва Туркманистон ССР давлат байроқлари билан безатилган Қозоғистон пойтахти аэропортида меҳмонларни Қозоғистон ССР президенти, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби Н. А. Назарбоев кутиб олди. Кутиб олувчилар орасида Қозоғистон Компартияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг, Қозоғистон ССР президентлик кенгашининг аъзолари, жумҳурият министрликлари ва идораларининг раҳбарлари, жамоатчилик вакиллари бор эдилар.

ЎРТА ОСИЁ ЖУМҲУРИЯТЛАРИ РАҲБАРЛАРИ ОЛМАОТАДА

Владимир Ильич Ленин Ўрта Осиё регионида халқ ҳокимияти қарор топиши ва Совет Шарқи жумҳуриятлари давлатчилигининг ривожланиши учун кўп иш қилган эди. 22 июнь куни Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон раҳбарлари доҳийга чуқур ҳурмат бажо келтириб, унинг ҳайкали пойига гуллар қўйишди.

Ўзбекистон ССР президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби И. А. Каримов, Қозоғистон ССР президенти, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби Н. А. Назарбоев, Қирғизистон ССР Олий Советининг раиси, Қирғизистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби А. Масалиев, Тожикистон ССР Олий Советининг раиси, Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби Қ. Маҳкамов, Туркманистон ССР Олий Советининг раиси, Туркманистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби С. А. Ниёзов, расмий делегацияларнинг бошқа аъзолари гуллар қўйишди. 28 гвардиячи-панфиловчилар номли боғдаги ёдгорлик пойига ҳам гуллар қўйилди.

Шу куни учрашув қатнашчилари Қозоғистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасида бўлдилар, кўргазмада кўп миллатли Қозоғистоннинг иқтисодиёти, ижтимоий соҳаси, халқ таълими, санъати ва маданияти қандай ривожланаётганлиги тўғрисида ҳикоя қилинади. Улар жумҳурият енгил саноатининг байроқдори — Олмаота ип-газлама комбинатига ҳам бордилар, унинг бўлинмалари иши билан танишдилар, меҳнат жамоаси вакиллари билан суҳбатлашдилар.

Делегацияларнинг аъзолари шаҳарнинг диққатга сазовор жойларини, баъзи савдо иншоотларини кўздан кечирдилар. Халқ чолғу асбоблари музейида бўлдилар ва у ерда концерт қўйиб берилди.

Қозоғистон ССР президенти номидан зиёфат берилди.

(ҚозТАГ).

ҲАМКОРЛИКНИНГ ЯНГИ БОСҚИЧИ

ОЛМАОТА, 22 июнь. (Қозтаг—ТАСС). Бугун бу ерда Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон раҳбарларининг учрашуви бошланди. Унда биргаликдаги ҳужжатларнинг лойиҳалари, шу жумладан Қозоғистон, Ўзбекистон, Қирғизистон, Тожикистон ва Туркманистоннинг иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий ҳамкорлиги тўғрисидаги битимлар муҳокама қилинмоқда.

Ишлаб чиқариш имкониятининг интеграция жараёнлари ва уни ривожлантиришни жадаллаштириш, мамлакатнинг улкан регионі аҳолисининг турмуш шароитини яхшилаш мақсад қилиб қўйилган. Буларнинг ҳаммаси халқларнинг анъанавий алоқаларини, уларнинг тенг ҳуқуқли ва ўзаро фойдали шерикчилигини сифат жиҳатидан янги мазмун билан бойитиш сари ташланган ўзига хос қадам бўлди. Шу тариқа, суверен социалистик жумҳуриятлар иттифоқ сифатида федерациянинг янгиланишига катта ҳисса қўшиш мўлжалланмоқда. Чинакам иқтисодий ва сиёсий мустақилликка кафолат берадиган, жумҳуриятларнинг миллий-тарихий ва бошқа хусусиятларини ҳисобга оладиган янги иттифоқ шартномасини тузиш зарурлиги хусусида якдил фикр билдирилди.

Учрашув қатнашчилари Орол денгизини тиклаш борасидаги куч-ғайратларни мувофиқлаштириш мақсадида жумҳуриятлараро комиссия тузиш тўғрисида келишиб олдилар, СССР президенти билан ҳукуматига Орол бўйини экологик фалокат зонаси деб эълон қилишни сўраб, мурожаат этиш ниятидадирлар, бу муаммони ҳал этишга халқаро жамоатчиликни жалб этиш таклиф қилинади.

ЁРДАМ ЖАМҒАРМАСИГА

Қозоғистон касаба уюшмалари кенгашининг ҳайъати жумҳурият касаба ташкилотлари ва барча меҳнаткашларига мурожаат қилиб, улардан 14 июнь куни Шарқий Қозоғистон вилоятида рўй берган зилзила натижасида жабрланган кишиларга моддий ёрдам беришни илтимос қилди.

Одамларнинг долзарб эҳтиёжлари учун касаба уюшмаси бюджетидан юз минг сўм ва давлат ижтимоий суғурта маблағларидан ҳам шунча пул ажратилди. Аниқ бир мақсадга мўлжалланган марказлашган манбалардан Шарқий Қозоғистон вилоятининг касаба уюшмасига яна ярим миллион сўм берилади. 7 июль куни Умумқозоғистон касаба уюшмалари шанбалигини ўтказишга қарор қилинди, ундан тушган барча маблағ табиий офат зарбасига дучор бўлган юртдошларга берилади.

Жумҳурият Қизил крест ва Қизил ярим ой жамиятлари ижроия комитети бу мурожаатга биринчилардан бўлиб жавоб берди. Улар 200 та оилавий чодир бердилар, турли буюмлар ва кўнгилли равишда ҳайрия пуллари йиғиш ташкил этилди, Шарқий Қозоғистонга меҳр-мурувват фаолларидан иборат учта махсус бригада юборилди.

Келаётган юкларни ҳозир транспортнинг барча турларида, ерда, сувда ва ҳавода етказиб берилмоқда, айни вақтда уларга кенг йўл очилган.

(ҚозТАГ—ТАСС).

ЖАМОАТЧИЛИК МУРУВВАТИ

Совет меҳр-мурувват ва саломатлик фонди Ўзбекистон жумҳурият бўлимининг пленуми бўлиб ўтди. Унинг иштирокчилари мазкур жамоат ташкилотининг ҳайрия ва тарғиботчилик фаолиятини таҳлил қилдилар. Улар фондга асос солинганидан буён ўтказилган тадбирлар тўғрисида батафсил маълумот олдилар.

Меҳр-мурувват ва саломатлик фонди ходимлари жумҳурият жамоатчилиги билан мустаҳкам алоқа боғлашга муваффақ бўлганликлари, фондга ёрдам берувчи комиссиялар ва бошланғич ташкилотлар кенг тармоғи ташкил этилганлиги таъкидланди.

Тарғиботчилик ва ташкилотчилик фаолияти ҳисоб берилаётган давр ичида жумҳурият ишлаб чиқариш ва жамоат ташкилотларидан, унинг фуқароларидан жами 2 миллион 150 минг сўм миқдорда пул ундириш имконини берди. Бу маблағлар узоқ муддатга мўлжалланган турли режаларни амалга оширишга сарфланди.

Пленумда Ўзбекистон ССР Меҳр-мурувват ва саломатлик фондининг низоми тасдиқланди, унинг бўлимлари ишини яхшилаш, бу ишга жамоатчиликни жалб этиш юзасидан конкрет тадбирлар белгиланди.

ВИЛОЯТ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

ТЕРМИЗ, 22 июнь. (ЎзТАГ). Бугун халқ депутатлари Сурхондарё вилоят Советининг сессияси бўлиб ўтди. Унинг иштирокчилари вилоят халқ таълими органлари фаолиятини қайта қуриш қандай бораётганлигини ва уни такомиллаштириш вазифаларини муҳокама қилдилар. Сайловчиларнинг халқ депутатларига берган наказларини бажариш тадбирлари ҳам кўриб чиқилди.

Сессияда халқ депутатлари вилоят Советининг раиси, Сурхондарё вилоят партия комитетининг биринчи котиби Х. Э. Бердиев нутқ сўзлади.

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг иккинчи сессиясида қабул қилинган қарорлар

Ўзбекистон ССР Олий Советининг қарори

«СССР ОЛИЙ СОВЕТИ 1990 ЙИЛ 10 АПРЕЛДА ҚАБУЛ ҚИЛГАН «ХОТИН-ҚИЗЛАР АҲВОЛИНИ ЯХШИЛАШ, ОНАЛИК ВА БОЛАЛИКНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ, ОИЛАНИ МУСТАҲКАМЛАШГА ДОИР КЕЧИКТИРИБ БЎЛМАЙДИГАН ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА»ГИ ҚАРОР ҲАҚИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети **қарор қилади:**

1. СССР Олий Совети 1990 йил 10 апрелда қабул қилган «Хотин-қизлар аҳволини яхшилаш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, оилани мустаҳкамлашга доир кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирлар тўғрисида»ги Қарор амал қилиш ва ижро этиш учун қабул қилинсин.

2. Ўзбекистон ССР Президентининг кўп болали оналарга бериладиган нафақа миқдорини икки баравар ошириш ҳақидаги Фармони маъқуллансин.

3. Республикада халқнинг турмуш даражасини ошириш, шу жумладан ҳомиладор аёлларни, кўп болали оналарни, мактабгача ва мактаб ёшидаги болаларни соғломлаштириш, шартнома асосларида шахсий ёрдамчи хўжалигида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришда банд бўлган хотин-қизларнинг меҳнатини иш стажига қўшиб ҳисоблаш бўйича Ўзбекистон ССР Олий Совети тасдиқлаган программа амалга оширилаётганлигини эътиборга олиб, Ўзбекистон ССР Министрлар Советига бошланган ишни давом эттириш ҳамда Ўзбекистон ССР Олий Советига хотин-қизларнинг аҳволини яхшилаш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, оилани мустаҳкамлаш юзасидан Давлат программасини тақдим этиш топширилсин, унда:

— хотин-қизларни, оналик ва болаликни ижтимоий муҳофаза қилиш чора-тадбирларини белгилашда республиканинг айрим регионларидаги реал иқтисодий ва экологик вазиятни ҳисобга олган ҳолда табақалаштирилган ёндошув;

— беш нафар ва ундан кўп бола туғиб, тарбиялаган аёлларнинг ижтимоий ишлаб чиқаришдаги меҳнат стажидан қатъи назар, пенсияларини кўпайтириб, шу тариқа хотин-қизларнинг бола тарбиялаш соҳасидаги меҳнатини ижтимоий фойдали меҳнатга тенглаштириш;

— бир йўла бериладиган нафақа миқдорларини ўзгартириб, биринчи фарзанд туғилганида бериладиган нафақани кўпайтириш;

— ёш оилаларга моддий ёрдамни кўпайтириш;

— ишлаб чиқаришда ва оилада хотин-қизларнинг соғлиғини, шунингдек болаларнинг соғлиғини сақлашни иқтисодий рағбатлантириш чоралари;

— янги хўжалик муносабатлари шароитида ишга қабул қилишда ҳамда меҳнатга ҳақ тўлашда 18 га тўлмаган хотин-қизларнинг манфаатларини камситишни истисно қиладиган чора-тадбирларни амалга ошириш ҳамда ана шу муносабатларнинг хотин-қизлар ва болалар соғлиғига салбий таъсирини бартараф этиш;

— аҳолининг экологик жиҳатдан тоза болалар овқатлари ва шифобахш овқатларга бўлган эҳтиёжларини қондириш, болалар ва парҳез таомлар билан овқатланишни ташкил этиш бўйича ихтисослаштирилган илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси тузиш;

— бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида хотин-қизлар, айниқса кўп болали, кам таъминланган оилаларнинг ижтимоий жиҳатдан тўла ҳимояланишини таъминлаш назарда тутилсин.

4. Ўзбекистон ССР халқ депутатларининг хотин-қизлар аҳволини яхшилаш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, оилани мустаҳкамлаш юзасидан ушбу сессияда билдирилган таклифлари ҳал қилиш учун Ўзбекистон ССР Министрлар Советига юборилсин.

5. Ўзбекистон ССРда хотин-қизлар, болалар, оиланинг аҳволини тубдан яхшилаш мақсадида бошланғич имкониятларни бараварлаштириш ҳамда ишлаб чиқарувчи кучларнинг зарур структурасини яратиш, иқтисодиётнинг вужудга келган ихтисослашувини, табиий-иқлим хусусиятларини, ижтимоий-нуфус, миллий хусусиятларни ҳисобга олган ҳолда социал соҳа тармоқларини ҳар томонлама ривожлантириш ишида республикани умумдавлат миқёсида қўллаб-қувватлаш юзасидан зарур чоралар кўриш ҳақида СССР Олий Советига таклиф билан кирилсин.

6. 1991 йил 1 январдан бошлаб Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг органи бўлган, «Правда» газетаси форматининг ярмиси катталигида 8 саҳифали ҳафталик «Оила» газетасини ўзбек тилида нашр этиш ташкил қилинсин.

7: Ушбу қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон ССР Олий Совети Соғлиқни сақлаш, хотин-қизлар ишлари, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш комиссиясига юклатилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси
М. ИБРОҲИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1990 йил, 19 июнь.

Уразаев Шавкат Закариевич — Ўзбекистон ССР Конституцион назорат комитетининг Раиси, юридик фанлар доктори

Фозилбеков Адҳамбек Иброҳимович — халқ депутатлари Тошкент шаҳар Советининг раиси, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Хачатуров Роберт Альбертович — Ўзбекистон ССР Бош Давлат ҳаками

Ҳолиқов Неъмат — Самарқанд область ижрокоми адлйя бошқармасининг бошлиғи

Худойбердиева Ҳалима Умматқуловна — «Саодат» журналининг бош муҳаррири, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Шайхов Эркин Турдиевич — Тошкент қишлоқ хўжалик институтининг ректори, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Эшонқулов Низом — Бухоро область «СССР 60 йиллиги» совхозининг бригадири, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Юсупов Эркин Юсупович — Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти, В. И. Ленин номидаги Тошкент давлат дорилфунунининг ректори, СССР халқ депутати

Қодиров Пиримқул Қодирович — Ўзбекистон ССР Олий Совети Миллатлараро муносабатлар, тил ва байналмилал тарбия комитетининг Раиси, Ўзбекистон халқ ёзувчиси

Ҳабибуллаев Асхад Шарипович — Ўзбекистон ССР Олий Совети Қурилиш, архитектура ва уй-жой-коммунал хўжалик комитетининг Раиси

Ҳабибуллаев Пўлат — Ўзбекистон ССР Олий Совети Халқаро ишлар комитетининг Раиси, ЎзССР ФА иссиқлик физикаси бўлимининг мудири

Ҳайдаров Тўйчи — Ўзбекистон ССР Олий Совети Саноат, халқ истеъмоли моллари, аҳолига хизмат кўрсатиш ва савдо комитетининг Раиси

Ҳакимов Эгамберди Ҳакимович — Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Фалфаса ва ҳуқуқ институтининг етакчи илмий ходими, юридик фанлар доктори

Ҳалилов Эркин Ҳамдамович — Ўзбекистон ССР Олий Совети Қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот комитетининг Раиси, юридик фанлар номзоди

Ҳалимов Ҳолиқ — Самарқанд область Ҳатирчи районидаги Чкалов номли колхоз раиси, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Ҳидиров Темир Пўлатович — халқ депутатлари Қашқадарё область Совети ижрокомининг раиси, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Ҳусанов Авазберди — Сурхондарё область Жарқўрғон районидаги Боймуродов номли колхоз бригадири, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси
М. ИБРОҲИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1990 йил 20 июнь,

Ўзбекистон ССР Олий Советининг қарори

УЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ГАЗЕТАСИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ҲАҚИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети **қарор қилади:**

1. Ўзбекистон ССР Олий Советининг нашри бўлган газета ташкил этилсин.
2. Мазкур газетанинг номи «Халқ сўзи» деб аталсин.

3. Газета 1990 йил 1 сентябрдан Тошкент шаҳрида чоп этилсин.

4. Газетани ташкил этиш билан боғлиқ масалалар ва унинг Низомини тайёрлаш Олий Советнинг Ошкоралик масалалари комитетига топширилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси
М. ИБРОҲИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1990 йил, 20 июнь.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг қарори

ЎЗБЕКИСТОН ССР ПРЕЗИДЕНТИНИ ТАЪМИНЛАШ, УНГА ХИЗМАТ ҚИЛИШ ВА УНИ МУҲОФАЗА ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Президентининг Ўзбекистон ССР Конституциясида белгилаб қўйилган ваколатларини самарали амалга ошириш мақсадида Ўзбекистон ССР Олий Совети **қарор қилади:**

1. Ўзбекистон ССР Президентининг қуйидаги Давлат таъминоти ва унга кўрсатиладиган хизмат белгилансин:

солиқ солинадиган ойига 1500 сўм миқдорида иш ҳақи;

Ўзбекистон ССР Президенти лавозимида турган даврида республика пойтахти Тошкент шаҳрида ва Тошкент областида боргоҳ, Тошкент шаҳрида хизмат хонадони;

махсус жиҳозланган самолёт;

махсус вазифалар учун автомобиль транспорти;

Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги комитети зиммасига юклатиладиган муҳофаза;

Ўзбекистон ССР Президентининг мамлакат ичкарисидаги ва чет давлатларга борган вақтдаги ваколатли мақсадларига қилинадиган харажатлар ҳамма қабул этган халқаро нормалар доирасида Ўзбекистон ССР Давлат бюджети томонидан қопланади.

2. Ўзбекистон ССР Президентининг рафиқаси ва оиласини муҳофаза қилиш ҳамда уларга транспорт хизматини Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги комитети таъминлайди.

3. Ўзбекистон ССР Президентига у истеъфога чиққанидан кейин умрбод:

— ойига 1000 сўм миқдорида пенсия тайинланади;

зарур хизмат, муҳофаза, транспорт билан таъминланган давлат хонадони берилади.

4. 1991 йилдан бошлаб Ўзбекистон ССР Давлат бюджетида Ўзбекистон ССР Президентининг фаолиятини пул билан таъминлашга доир махсус модда кўзда тутилиши белгилаб қўйилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси
М. ИБРОҲИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1990 йил 20 июнь,

Ўзбекистон ССР Олий Советининг қарори

УЗБЕКИСТОН ССР КОНСТИТУЦИОН НАЗОРАТ КОМИТЕТИ РАИСИНИНГ УРИНБОСАРИНИ, КОМИТЕТ АЪЗОЛАРИНИ САЙЛАШ ҲАҚИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети **қарор қилади:**

Ўзбекистон ССР Конституцион назорат комитети Раисининг ўринбосари қилиб, СССР Ички ишлар министрлиги Тошкент Олий мактаби кафедрасининг мудири, юридик фанлар номзоди, доцент Рауф **Қаюмов** сайлансин.

Ўзбекистон ССР Конституцион назорат комитетининг аъзолари қилиб қуйидаги ўртоқлар сайлансин:

Великанов Владимир Дмитриевич — Ўзбекистон Компартияси Марказий комитети давлат—ҳуқуқ бўлимининг мудири

Изимбетов Тажен — Нукус давлат университетининг кафедра мудири, фалсафа фанлари номзоди, профессор

Мирҳамидов Миршоҳид— В. И. Ленин номидаги Тошкент давлат университети юридик факультети деканининг ўринбосари, юридик фанлар номзоди

Носиров Пўлат — ЎзССР ФА Иқтисод институтининг бўлим мудири, иқтисод фанлари доктори

Саидов Акмал Холматович — ЎзССР Ёшлар ташкилотлари комитетининг Раиси, юридик фанлар номзоди

Скрипников Николай Кузьмич — ЎзССР ФА Фалсафа ва ҳуқуқ институтининг сектор мудири, юридик фанлар номзоди

Тешабоев Маматхон — Тошкент Олий партия мактаби кафедрасининг доценти вазифасини бажарувчи, юридик фанлар номзоди

Тожиев Турсун — Тошкент шаҳар Чилонзор район юридик маслаҳат идорасининг мудири, юридик фанлар номзоди

Ҳакимова Сайёра Абдуллаевна — Ўзбекистон ССР Прокуратурасининг бўлим бошлиғи, юридик фанлар номзоди

Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси
М. ИБРОҲИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1990 йил, 19 июнь.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг қарори

МУДОФАА МАСАЛАЛАРИ ВА ҲАРБИЙ ХИЗМАТЧИЛАРНИ СОЦИАЛ ҲИМОЯ ҚИЛИШ КОМИССИЯСИНИ ТУЗИШ ТЎҒРИСИДА

Мамлакатнинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлашга жуда катта аҳамият бериб ва Совет Армияси ва Ҳарбий—Денгиз Флотининг бўлажак жангчиларини тайёрлаш муаммоси, Ўзбекистон ёшларини армияга чақириш ҳамда уларнинг муддатли ҳарбий хизматни ўташини ташкил этишда зарур тартиб ўрнатиш, ҳарбий хизматчилар ва улар оила аъзоларини социал муҳофаза қилиш муҳимлигини ҳисобга олиб, Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети **қарор қилади:**

1. Ўзбекистон ССР Олий Советининг мудофаа масалалари ва ҳарбий хизматчиларни социал ҳимоя қилиш комиссияси тузилсин.

2. Комиссия таркиби Ўзбекистон ССР халқ депутатлари орасидан қуйидаги ҳайъатда тасдиқлансин:

КОМИССИЯСИ РАИСИ

Ниёзматов Вилор Раҳматуллаевич — «Советская культура» газетасининг Ўзбекистон ССР бўйича ўз мухбири

КОМИССИЯ АЪЗОЛАРИ

Адаманов Осмон Курт-Сеитович — Ўзсовпроф котиби

Баҳриев Карим Ҳакимович — Ўзбекистон ССР Олий Совети Миллатлараро муносабатлар, тил ва байналмилал тарбия масалалари доимий комитетининг котиби

Белоусов Борис Николаевич — ҳарбий қисм сиёсий бўлимининг бошлиғи

Бибиков Игорь Анатольевич — Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг иккинчи котиби

Емельянов Андрей Борисович — Ўзбекистон ССР Олий Совети Транспорт, йўл хўжалиги, алоқа ва информатика доимий комиссияси кичик комитетининг раиси

Исмоилов Насриддин Аҳадович — Қашқадарё область ижрокоми ички ишлар бошқармасининг бошлиғи

Кўчимов Абдусаид — «Ленин учқуни» газетасининг муҳаррири

Маҳмудов Владимир Носирович — Ўзбекистон ССР ҳарбий комиссари

Ризаев Қулаҳмад Тошпўлатович — Тошкент шаҳар ижроия комитети Соғлиқни сақлаш Бош бошқармасининг бошлиғи, ЎзССР Соғлиқни сақлаш министрининг ўринбосари

Тўлаганова Тоиба Маҳкамовна — Ўзбекистон ССР Олий Совети Ошкоралик Комитетининг котиби

Холбоев Мамаюсуп Поёнович — Термиз шаҳар партия комитетининг биринчи котиби

Шоҳимардонов Жамшир— Ўзбекистон ССР ДОСААФ Марказий Комитетининг раиси

Юсупов Ибройим— Қорақалпоғистон халқ шоири

Қамбаров Камолиддин Машарипов — Наманган область «Уйчи» районидаги «Уйчи» колхоз комсомол комитетининг котиби

Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси
М. ИБРОҲИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1990 йил 20 июнь,

Ўзбекистон ССР Олий Советининг қарори

КОНСТИТУЦИОН КОМИССИЯ ТУЗИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети **қарор қилади:**

Конституцион комиссия қуйидаги таркибда тузилсин

КОМИССИЯ РАИСИ

Каримов Ислом Абдуғаниевич — Ўзбекистон ССР Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби

КОМИССИЯ РАИСИНИНГ ЎРИНБОСАРИ

Иброҳимов Мирзаолим Иброҳимович — Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси

КОМИССИЯ АЪЗОЛАРИ

Абдуллаев Раҳматулла Ҳамидуллаевич — Ўзбекистон ССР Олий Совети ветеранлар ва ногиронлар ишлари бўйича комитетнинг Раиси

Абдумажидов Гафур — СССР ИИМ Тошкент Олий мактаби криминалистика кафедрасининг бошлиғи, юридик фанлари доктори, профессор

Абдураҳмонов Пўлат Мажитович — Халқ депутатлари Самарқанд область Советининг раиси, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Абутолипов Черниёз Абутолипович — «Ўзбекистон коммунисти»; — Коммунист Узбекистана» журналининг бош муҳаррири

Айдарқулов Абдуҳолиқ Абдураҳмонович — Ўзбекистон Компартияси Сирдарё область комитетининг биринчи котиби, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Алимова Ҳалимахон — Ўзсовпроф раиси, СССР халқ депутати

Асқаров Аҳмадали — Ўзбекистон ССР Олий Совети Маданият, фан, халқ таълими ва маданий меросни асраш комитетининг Раиси, ЎзССР ФА академик-котиби

Аъзамхўжаев Алишер Анварович — Ўзбекистон ССР Олий Совети Ёшлар масаласи бўйича комитет Раиси

Боқибоев Эркин Жўраевич — Ўзбекистон ССР Олий Совети План ва бюджет-молия масалалари комитетининг Раиси

Воҳидов Эркин Воҳидович — Ўзбекистон ССР Олий Совети Ошкоралик масалалари комитетининг Раиси, Ўзбекистон халқ шоири

Гатаулин Шамиль Қодирович — халқ депутатлари Бухоро область Совети ижрокомининг раиси, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Гришчук Владимир Гаврилович — Ўзбекистон Компартияси Тошкент область комитетининг иккинчи котиби Ўзбекистон ССР халқ депутати

Жалилов Абдулаҳат Туропович — Ўзбекистон ССР Олий Совети Экология ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш масалалари комитетининг Раиси, А. Р. Беруний номидаги Тошкент политехника институтининг ректори

Ешимбетова Турсун Аламбергеновна — Қорақалпоғистон АССР Олий Советининг Раиси, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Ефимов Анатолий Степанович — Ўзбекистон Компартияси Марказий комитетининг иккинчи котиби, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Захаров Александр Имомиддинович — Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи Сиёсий бошқармасининг бошлиғи, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Заҳриддинов Ғулом Заҳриддинович — Ўзбекистон ССР Олий Совети Транспорт, йўл хўжалиги, алоқа ва информатика комитетининг Раиси

Зиётов Парда — Жиззах область Жиззах районидаги «Москва» колхозининг бригадири, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Йўлдошев Абдуваҳоб Абдусаматович — Ўзбекистон ССР Олий Совети Иқтисодий ислоҳот ва маҳаллий ўзини ўзи бошқариш комитетининг Раиси

Йўлдошев Абдуқаҳҳор Абдураҳмонович — Ўзбекистон ССР Олий Совети Секретариати юридик бўлимининг мудири

Камолов Вячеслав Мухторович — Ўзбекистон ССР Ички ишлар министри

Козлов Владимир Алексеевич — Сирдарё область «Голодностепирмонтаж» тресчи 2-механизациялашган кўчма колоннаси монтажчи слесарларининг бригадири.

Кочмарик Изидор Андреевич — Ўзбекистон Компартияси Андижон область комитетининг иккинчи секретари, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Маликов Муҳаммадбобир Мажидович — Ўзбекистон ССР Олий судининг раиси

Мирзиёев Шавкат Миромонович — Ўзбекистон ССР Олий Совети Мандат комиссиясининг Раиси

Мирсаидов Шукрулло Раҳматович — Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Михайлов Азарья Натенелович — Тошкент Олий партия мактаби совет давлат қурилиши ва ҳуқуқи кафедрасининг мудири

Моргасов Анатолий Сергеевич — Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги комитетининг раиси.

Муҳаммадсаид Ҳожи Аҳмаджон Раҳматулло ўғли — Хоразм областининг бош имом-хатиби, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Муҳамедов Рустам Муҳамедович — Ўзбекистон ССР Прокуратурасининг бўлим бошлиғи, юридик фанлар номзоди

Муҳиддинов Нуриддин Акрамович — Ўзбекистон Тарих ва маданият ёдгорликларини муҳофаза қилиш жамиятининг раиси

Ниетуллаев Сағиндиқ Даулетёрович — Ўзбекистон Компартияси Қорақалпоғистон область комитетининг биринчи котиби, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Олимжонов Омон Ҳамидович — Ўзбекистон ССР Олий Совети Секретариатининг бошлиғи, юридик фанлар номзоди

Пинхасов Борис Ильич — Суд экспертизаси институтининг (ТАШНИИСЭ) директори, юридик фанлар доктори

Раҳмонқулов Хожиакбар Раҳмонқулович — Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Фалсафа ва ҳуқуқ институти директори, юридик фанлар доктори

Раҳмонов Расул Раҳмонович — «Совет Ўзбекистони» газетасининг муҳаррири, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Режабов Тоҳиржон Бекмирзаевич — Андижон область Олтинкўл районидаги Куйбишев номли колхознинг ижарачиси, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Рустамова Зуҳра Каримовна — Сирдарё область судининг аъзоси, СССР халқ депутати

Саидов Акмал Холматович — Ўзбекистон ССР Ёшлар ташкилоти комитетининг Раиси, юридик фанлар номзоди

Салоҳиддинов Маҳмуд — Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Сафаров Рубен Акопович — «Правда Востока» газетасининг муҳаррири

Тешабоева Эътибор Раҳмиддиновна — Фарғона область Қува районидаги «Ўзбекистон» колхозининг сут соғувчиси, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Тошкенбоев Алишер Холмуродович — Ўзбекистон ССР Олий Совети Аграр масалалар ва сув хўжалиги комитетининг Раиси

Усатов Дмитрий Александрович — Ўзбекистон ССР прокурори, Ўзбекистон ССР халқ депутати

Усмонова Ҳалима Меликўзиевна — Ўзбекистон ССР Олий Совети Соғлиқни сақлаш, хотин-қизлар ишлари, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш комитетининг Раиси

Ўзбекистон ССР Олий Советининг қарори

УЗБЕКИСТОН ССР ТАБИАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ ДАВЛАТ КОМИТЕТИНИНГ ҲУҚУҚИЙ МАҚОМИНИ ЎЗГАРТИРИШ ҲАҚИДА

Республикада экология вазиятининг жиддий кескинлашганлигини ҳисобга олиб ва табиатни муҳофаза қилиш соҳасида давлат бошқарувини такомиллаштириш, қонунларга, экология нормаларига ва қоидаларига риоя қилишни кучайтириш, лойиҳа ечимлари, янги техника, технология ва материаллар экология талабларига жавоб бериши нуқтаи назаридан чинакам мустақил экспертиза қилинишини таъминлаш, табиатни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланишда маҳаллий Совет идоралари, илмий кучлар, меҳнат коллективлари, давлат ва жамоат ташкилотларининг куч-ғайратларини яхшироқ уйғунлаштириш мақсадида Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети **қарор қилади:**

1. Ўзбекистон ССР Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитети бевосита Ўзбекистон ССР Олий Советига бўйсундирилиб, унга табиатни муҳофаза қилиш ва табиатдан фойдаланиш масалалари бўйича идоралардан устун турувчи бошқарув органи ваколатлари берилсин.

2. Белгилаб қўйилсинки, Ўзбекистон ССР Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитети ҳар қандай бошқарув идораларидан мустақил суратда ўз вазифаларини амалга оширади ва табиатдан оқилона фойдаланишни ташкил этиш, табиатни муҳофаза қилиб, табиий ресурсларни такрор ҳосил қилишнинг ҳолати ва уларни муҳофаза қилиш учун ҳамда бу соҳадаги ягона илмий-техникавий сиёсат учун Ўзбекистон ССР Олий Совети олдида жавобгар бўлади.

Ўзбекистон ССР Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитетининг Раиси Ўзбекистон ССР Олий Совети томонидан тасдиқланади, комитет раисининг ўринбосарлари ва унинг ҳайъати аъзоларининг шахсий таркиби Ўзбекистон ССР Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитети тақдимига мувофиқ Ўзбекистон ССР Олий Совети томонидан тасдиқланади.

3. Ўзбекистон ССР Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитетига манфаатдор ташкилотлар билан ҳамкорликда қуйидагиларни амалга ошириш топширилсин:

— бир ойлик муддат ичида Комитет тўғрисидаги Низом лойиҳасини ишлаб чиқиш ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети билан келишилган ҳолда Ўзбекистон ССР Олий Советига тақдим этиш;

— атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланишнинг 2005 йилгача мўлжалланган концепциясини ишлаб чиқиш ва кейинчалик Ўзбекистон ССР Олий Советида кўриб чиқиш учун 1990 йил IV кварталида Ўзбекистон ССР Министрлар Советига тақдим этиш;

— икки ойлик муддат ичида у Ўзбекистон ССР Конституциясига ушбу қарордан келиб чиқадиган ўзгартишлар киритиш тўғрисида таклифлар тақдим этсин.

4. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети:

— Ўзбекистон ССР Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитетининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва унга қарашли ташкилотларни транспорт, зарур ускуналар, шу жумладан лаборатория— анализ ускуналари билан таъминлаш чора-тадбирларини кўрсин;

— Ўзбекистон ССР Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитетининг фавқулодда вазиятлар, атроф-муҳитнинг радиоактив заҳарланиши, табиатдан фойдаланиш иқтисодиёти, экологик экспертиза билан шуғулланувчи бўлимлари учун ажратиладиган пул маблағларини кўпайтириш масаласини кўриб чиқсин.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси
М. ИБРОҲИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1990 йил 20 июнь,

ВЛАДИВОСТОК. Ўлкага беш юз тонна эртаги карам олиб келган серқуёш Ўзбекистон меҳнаткашлари Приморьеда биринчи бўлиб «дала-дўкон-истеъмолчи» сабзавот конвейерини очдилар. Сабзавот етказиб берувчилар рақобат асосида аниқланди, шунинг учун ҳам ўз мажбуриятларини ўз вақтида бажараяптилар. Умуман бу йил ёзда Тинч океан соҳилидаги балиқчилар ва денгизчилар, қурувчилар ва ўрмон кесувчилар бевосита шартномаларга кўра ўтган йилдагига нисбатан беш минг тонна кўп сабзавот ва мева оладилар. Бу Узоқ Шарқ меҳнаткашларига сабзавот тақчиллиги муаммосини ҳал этиш имконини беради. Шарқдан Ўрта Осиёга эса денгиз тансиқ овқатлари ортилган темир йўл составлари жўнатилмоқда.

МОСКВА. Лихачев номли заводда жорий этилган ва материалларни энг кўп тежаш, меҳнат унумдорлигини ошириш имконини берувчи энг яхши таклифлар учун Лихачев номидаги мукофотлар берилди. Инженерлар ва станокчилар биргаликда яратган ҳамда биринчи мукофотни олишга сазовор бўлган янгилик худди ана шундай таклифлардандир. Бу — двигателнинг энг муҳим қисмларидан бирига ишлов берувчи автомат линия бўлиб, ундан фойдаланиш юқори иқтисодий самара бераяпти, энг муҳими — металлга ишлов беришда катта аниқликка эришилмоқда. Бошқа икки мукофотни темирчилик ва пресслаш корпусида жорий этилган янгиликларнинг муаллифлари олишди.

СИМФЕРОПОЛЬ. Қрим водийларида хушбўй атиргуллар ҳиди таралмоқда. Ихтисослаштирилган хўжаликларда қимматбаҳо мой олинадиган гулларни териш бошланди. Бу йил «Қрим атиргули» комбинатининг корхоналари икки ярим минг тонна гул япроқларини қайта ишлаб, атир-упа, дори-дармон ва озиқ-овқат саноатлари учун зарур бўлган бир тоннадан зиёд хушбўй маҳсулот олишни мўлжалламоқда.

ПЕТРОПАВЛОВСК - КАМЧАТКА. Авача бухтасида, худди 250 йил илгари бўлганидек, яна «Витус беринг» пайдо бўлди. Машҳур денгизчи номи Камчатка колхозлараро бирлашмасининг Норвегия кемасозлари ясаган ва фан-техниканинг энг янги ютуқлари асосида жиҳозланган балиқчилик кемасига берилди. Унда хусусан, юқори сифатли ва хилма-хил тайёр маҳсулотни бевосита кеманинг ўзида ишлаб чиқариш имконини берувчи технология линиялари ўрнатилган.

ОРЖОНИКИДЗЕ. Шимолий Осетия касаба уюшмаларининг шифохоналари Белоруссия ва Украинанинг Чернобиль фалокатидан азият чеккан регионлардаги саноат корхоналари, колхозлар, совхозлар ва муассасалар меҳнаткашларининг дастлабки гуруҳини ҳордиқ чиқариш ва даволаш учун қабул қилди. Меҳмонлар Кавказнинг хушманзара гўшаларида жойлашган санаторийлар, дам олиш уйлари ва пансионатларга жойлаштирилди. Касаба уюшмалари курортларини бошқариш Шимолий Осетия вилоят кенгашида қардош жумҳуриятларнинг радиациядан қаттиқ зарарланган жойларида яшовчи меҳнаткашларга соғломлаштирувчи ёрдам кўрсатиш комплекс режаси ишлаб чиқилди.

ЛЬВОВ. Львов вилоятининг кўпгина районларидаги майда хўжаликлар эгалари дастлабки гуруҳи Вишнянский совхоз-техникумидаги фермерлар курсларида машғулот бошлади. Вилоят деҳқончилик-саноат тузилмалари комитети бу курсларни бепул ташкил қилди. Қишлоқ меҳнаткашлари бу ерда чорвачилик ва озуқа тайёрлашни ривожлантиришнинг долзарб масалаларини ўрганишмоқда, Ер тўғрисидаги қонун асослари билан танишишмоқда, ўз хўжаликларини ишбилармонлик билан бошқаришга тайёрланишмоқда.

ЯРОСЛОВЛЬ. Ярославль халқ депутатлари Совети ташкил қилинаётган ўз матбуот органи — янги вилоят газетасининг муҳаррири лавозимини эгаллаш учун Умумроссия ижодий конкурсини эълон қилди. Советнинг биринчи сессияси қарорига биноан газета мустақил, ҳар қандай идоравий таъсирдан холи, регионнинг барча муҳим муаммоларини акс эттирадиган ҳафтанома бўлиши керак. Шунга мувофиқ, муҳаррир олдига талаблар ҳам қўйилади. У билимдон, бўлажак газетанинг концепциясини пухта ва асосли изоҳлаб бера оладиган бўлиши лозим. Янги матбуот органи хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи пул билан таъминлаш қоидалари асосида ишлайди.

(ТАСС).

Коммунист Сафо Қаршиева ўн беш йилдирки Дўстлик районидаги «Октябрь 50 йиллиги» совхози фермасида сигир соғувчи бўлиб ишлаяпти. Моҳир чорвадор қарамоғидаги 30 бош говмишни намунали парваришлаётир. Шу боис у ҳар говмишдан йилига 3,5—3,8 минг литрдан серқаймоқ сут соғиб олмоқда.

СУРАТДА: сигир соғувчи С. Қаршиева.

М. ТЎРАЕВ олган сурат.

ХИВА ЧИННИСИ

Хивада ишлай бошлаган чинни заводи дастлабки маҳсулот — чойнак ва пиёлалар тайёрлаб чиқара бошлади. Бу синов туркумидир. Объектни лойиҳа қувватига тезроқ олиб чиқиш учун хиваликларга «Узмestстрой» ва «Средазтепломонтаж» трестларининг умумий қурилиш ишларини тугаллаётган ишчилари ҳамда Ленинград ва Каунасдан келган қурилма созловчилар катта ёрдам беришмоқда.

Ҳозирнинг ўзидаёқ ёш корхонада кадрлар муаммоси пайдо бўлаяпти. Йигит ва қизларнинг катта гуруҳи Самарқанд, Тошкент ва бошқа шаҳарлардаги турдош корхоналарда иш ўрганиб қайтди. Хива чинни заводида йилига миллион сўмлик чой сервизлари, тақсимчалар, кружкалар ва чиннидан тайёрланган бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқарилади. Заводнинг дастлабки навбатини лойиҳа қувватига олиб чиқиш келаси йилга мўлжалланган.

Ўшанда иккинчи навбат объектлари қурилиши ҳам бошланади. Бу ерда Италия ва ГФРга буюртма берилган пиширитиш хумдонлари ўрнатилди. 1995 йилга бориб, хивалик чинни усталари ўзлари тайёрлаётган маҳсулот ҳажмини беш баравар оширадилар.

Ҳуқуқшунос минбари

ҚАЙТА ҚУРИШНИНГ ҚАТЪИЙ ТАЛАБИ

Халқ манфаатларини муҳофаза этиш совет қонунчилигининг муқаддас вазифасидир. Ҳуқуқий давлат барпо қилиш йўлида илгарилаб бораётганимиз сари бу иш тобора муҳим аҳамият касб этаверади.

Ҳеч бир тараққиёт босқичи, шу жумладан ҳозирги демократиялаш, ошкоралик, қайта қуриш жараёни ҳам социалистик қонунчиликнинг бажарилишини таъминламай туриб, ўз камолотига эриша олмайди. Бинобарин, давлат, жамоат ташкилотлари, мансабдор шахслар, барча гражданлар қонунларга оғишмай риоя қилишлари, уларни тўлиқ ва аниқ бажаришлари шарт. Чунки демократия тушунчаси юксак интизом, ишонч, инсоф ва одобни, жамият барча аъзоларининг онглилигини тақозо этади.

Социалистик қонунчиликка сўзсиз риоя қилиш жамиятга давлат раҳбарлигининг ленинча амалиёти демакдир. В. И. Ленин давлат ва ҳуқуқ масалаларини чуқур ўрганиб, таҳлил қилиб, Октябрь инқилобининг дастлабки кунларидан бошлаб ёш Совет ҳокимиятининг барча қонун ва буйруқларига оғишмай риоя этиш намунасини кўрсатди, бошқаларни ҳам шунга ундади. У жамиятни қайта ташкил этиш ва мустаҳкамлашда қонунлар ҳамма ерда аниқ-пухта бажарилишини талаб қилди, уларни бузиш ва чекиниш ҳолатларига қарши муросасизлик билан кураш олиб борди. Доҳийнинг таъбирича, қонунсизлик — у қай тарзда намоён бўлиши, катта ёки кичиклигидан қатъий назар меҳнаткашларнинг душманларига, жамият мухолифларига қўл келади.

Партиянинг XI съезди қарорларида янги иқтисодий сиёсатни амалга оширишга киришган Совет давлати учун қонунчиликни мустаҳкамлаш нақадар зарурлиги қайд этилди. Бу вазифа янги тузиладиган махсус органларни шакллантириш, улар фаолиятини изчил йўлга қўйишни талаб қиларди. Прокуратура ана шу зайлда вужудга келди. В. И. Лениннинг «Икки томонлама» бўйсуниш ва қонунчилик» деб номланган хатида прокуратура икки томонлама бўйсунишдан холи — марказлашган, маҳаллий таъсирдан ташқари иш олиб борувчи ягона орган бўлиши зарурлиги уқдирилди. Шу тариқа Бутунроссия Марказий Ижроия Комитетининг III сессиясида 1922 йил 28 майда мамлакат миқёсида қонунлар бажарилиши устидан олий назоратни амалга оширувчи орган — совет прокуратурасини ташкил этиш тўғрисида қарор қабул қилинди. У социалистик қонунчиликнинг бузилишига қарши кескин кураш йўли билан ўша даврда Совет давлати олдида турган асосий вазифаларнинг амалга оширилишига даъват этилган эди.

Хўш, шундай экан, прокуратуранинг ўзи қандай орган? Прокурорнинг мавқеи қандай? У энг аввало қонунларнинг бажарилишини назорат қилувчидир. Совет гражданларининг ҳуқуқий маслаҳатгўйи, уларнинг қонунда кафолатланган шахсий, мулкий манфаатлари ҳамда эркинликларининг ҳимоячиси ҳисобланади. Кўриниб турибдики, прокурор ўз фаолиятининг бутун мазмуни ҳамда мақсади билан халқ ва давлат манфаатларига хизмат қилади.

Социалистик қонунчилик оғишмасдан амалга оширилишида прокурор назоратининг зарурлиги ҳозирги қайта қуриш, демократиялаш ва ошкоралик даврида кўзга айниқса яққол ташланмоқда. Одамлар орасида баъзан прокуратура фаолиятига бирёқлама, ҳатто ишончсизлик билан қараш, унинг моҳиятини англамаслик каби салбий ҳолатлар учраб туради. Прокурор фақат айбловни амалга оширувчи, жиноятлар билангина шуғулланувчи, жазоловчи сифатида тушунилади. Бу мутлақо нотўғри ва асоссиз тасаввур.

Совет прокурори гражданларнинг, бутун жамиятнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилади. Айбловни амалга оширaётганида ҳам у жафо чеккан одам ва зиён кўрган ташкилотларнинг айбдор томонидан бузилган ҳуқуқларини давлат нуқтаи назаридан ҳимоя остига олади. Мансабдор шахсларни ва гражданларни ўз конституцион бурчлари ҳамда вазифаларини виждонан бажариш, социалистик жамият тартиботларига риоя этиш руҳида тарбиялашга кўмаклашади.

Бу назорат тўғри, қонуний олиб борилса, жамиятимизда кечаётган қайта қуриш, янгиланиш жараёни яна ҳам чуқурлашиб, демократиялаш ва ошкоралик ўз самараларини рўй-рост намоён этиши муқаррар. Аксинча, прокурор назорати ғалабларининг бузилиши, расмиятчилик, маъмуриятчилик бу борада тез-тез намоён бўлиб, инқилобий янгиланиш, ҳуқуқий давлатни барпо этишга жиддий путур етказмоқда. Шахсга сиғиниш ва турғунлик йилларида авж олдирилган бу ҳолатларга қайта қуриш даврида ҳам, афсуски, дуч келмоқдамиз.

Масаланинг моҳияти таҳлил қилинса, иқтисодиётдаги инқироз, жамият аъзоларида норозилик кайфиятлари, ишсизлик, тарбия ишидаги хатоликлар ижро интизомининг бузилиши, жиноятчилик, айниқса уюшган жиноятчиликнинг кўпайиши, кўшиб ёзишлар, кўзбўямачиликлар бевосита прокурор назорати узил-кесил амалга оширилмаётганлигининг оқибатидир. Бу иш В. И. Ленин орзу қилган даражада йўлга қўйилганида эди, мутлақо бошқача манзаранинг гувоҳи бўлардик.

Чунончи, прокурор назоратининг аниқ-равшан, мукаммал, изчил бўлмаслиги қандай оқибатларга олиб боришини кўриб чиқайлик. Кейинги йилларда матбуотда прокуратура ва суд ишларидаги номақбулликлар ҳақида кўп ёзилмоқда. Бу материаллар жамиятда кенг муҳокама қилинмоқда, муайян муносабатлар ва фикрларни шакллантирмоқда. Бунда айрим қаламкашларнинг шов-шувга мойиллиги ҳам, бошқаларнинг тўғри, холис фикри ва муносабати ҳам намоён бўлаётир.

Аммо ҳар икки ҳолатда барибир муаммо бўртиб кўринмоқда. Бу — дастлабки тергов ишлари устидан прокурор назоратининг сустлигидан далолат. Шу муносабат билан «Хинт иши» жараёнини эслайлик. Эстон олими ўз ташкилотига илмий асосда раҳбарлик қилиб, юксак меҳнат унумдорлигига эришган эди. Одамларнинг турмуш даражаси кескин яхшиланган, ходимлар орасида меҳнатга қизиқиш, ҳалоллик кучайган пайтда муайян кучлар мана шу ишбилармон, омилкор раҳбарни тезроқ йўқотиш пайига тушиб қолишганди. Хинт социалистик мулкчилик учун хавфли шахс деб эълон қилиниб, унинг устидан жиноий иш қўзғатилди. Дастлабки тергов ишларини СССР Бош прокурори ҳузуридаги алоҳида муҳим ишлар бўйича катта терговчи Т. Гдлян олиб борди. «Ўз услуби»ни яратган бу терговчи кекса, касалманд, лекин омилкор бир арбобни асоссиз ҳибсга олиб, унинг судланиши ва жазоланишига эришди.

Гдлянчилик гирдоби ўзбек халқининг иқтисодий-маънавий ҳаётига ҳам салбий таъсир этди. Бу жараёнда аввало тергов ва суд ишларини юргизишнинг бош принципи бузилди. Ўзбекистонга марказдан тилни, бутун бир халқнинг ҳаёт тарзини мутлақо билмайдиган ходимлар юборилди. Ҳолбуки, Ўзбекистон ССР (Жиноят кодексининг 11-моддаси)да судлов ишлари ўзбек, қорақалпоқ ва кўпчилик қовушиб яшаётган миллат тилида олиб борилиши қонунлаштириб қўйилган. Унинг бажарилиши ҳам прокурор назорати остида амалга оширилиши керак.

Ғоят муҳим топшириқ — бутун бир жумҳурият тақдирини ҳал қилиш одамларнинг конституцион ҳуқуқлари, шахсий эркинликлари, қадр-қимматига дахлдор суриштирув ва тергов ишлари аслини олганда лаёқатсиз ходимлар қўлига топшириб қўйилди. Совет қонунлари марказдан туриб инкор этилиши, Ўзбекистонга забонсиз терговчилар юборилишидан бош прокурор хабарсиз бўлган, дейиш гўлликдан бошқа нарса эмас, албатта. Шундай қилиб, гдлянчилик ўчоғида ҳўл ҳам, қуруқ ҳам баробар ёнди. Тошкент шаҳар суди Гдлян чангалига тушган, ноҳақ ҳибсга олинган Бухоро вилояти партия комитетининг собиқ биринчи котиби И. Жабборовни, жумҳурият собиқ соғлиқни сақлаш министри А. Худойбергановни оқлади. Чунки уларнинг «жиноят ҳаракатлари» бебош терговчилар томонидан тўқилган уйдирма эди. Бундай ўзбошимчаликлар оқибатида жамият кўрган моддий-маънавий зарарни ҳисоблаб чиқиш мушкул.

Аслини олганда дастлабки тергов жараёнида прокурор назорати сергаклик билан амалга оширилганида бундай адолатсизлик содир бўлмасди. Афсуски, эътиборсизлик, лоқайдлик, юзакичилик социалистик қонунчилик барқарорлиги ва муқаддаслигига катта путур етказди, адолатсизликни келтириб чиқарди.

Ўз вақтида пайи қирқилмаган ҳаддидан ошишларнинг қора кўланкаси яқин ўтмишда Ўзбекистонда ҳам кўзга ташланди ва муайян даражада ҳозир ҳам рўй бериб турибди. Дастлабки тергов даврида не-не жабру зулмга йўл қўйилмади, дейсиз! Худди мана шу жараёнда прокурор назорати бўшлиги, аниқроғи, бу ишдаги уқувсизлик, масъулиятсизлик яққол намоён бўлди.

Қўлимда Тошкат шаҳар судининг М. Иванов, Қ. Сардиев, Т. Рўзиев, М. Фидельман, С. Исмоилов ва бошқа бир қатор шахсларнинг жиноят ишларига тааллуқли ҳукми. У билан танишиш «Ғўра ғўрани кўриб ола бўлади» деган мақолни эслатади. Бу иш юзасидан олиб борилган дастлабки тергов мобайнида ўша гдлянчилик ўзининг бутун машъум қиёфаси билан акс этди. Ишни Ўзбекистон ССР прокуратурасининг Запорожец раҳбарлигидаги терговчилар гуруҳи олиб борган. Уларнинг хатти-ҳаракатларида инсонга, социалистик қонунчилик намояндаларига нолойиқ хулқ-атвор ва бузғунчилик ошкора кўзга ташланади. Ҳақсизлик, бедодлик шу даражага бориб етганки, терговчилар иш юритиш қоидалари ҳамда тартибларини хоҳлаганларича бузганлар, гуноҳсиз одамларни ҳибсга олиб, ашаддий каллакесарлар ёрдамида улардан керакли маълумотлар «ундирганлар».

«Малика» трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори Қ. Сардиев, Бутуниттифоқ тўқимачилик саноати илмий-текшириш институти Тошкент филиалининг директори С. Исмоилов, кўрлар жамияти ишлаб чиқариш корхонаси мастери М. Иванов, тажриба заводининг ходими М. Фидельман ва бошқаларнинг жиноий ишлари бўйича тергов олиб бориш жараёнида қонунчилик қўпол равишда бузилган. Чунончи, айбдор деб ҳибсга олинган Т. Рўзиев билан бир хонага хавфли жиноятчи Ю. Соловьев киритиб қўйилди. У терговчи Р. Тўлаганов ва оператив ходим Клевлеевнинг топшириқларини бевосита бажариб, Рўзиевга жисмоний, маънавий, руҳий азоб бера бошлади. Мақсад ундан аслида содир этилмаган «жиноятлар» бўйича иқрорномалар олишдан иборат эди. Терговчилар ўз ниятларини амалга ошириш учун бошқа каллакесарни ҳам ишга солишди. Бу — хавфли жиноятчи Г. Баширов эди.

Аввало бу ҳар иккала шахсга тааллуқли далилларга мурожаат этайлик. Ю. Соловьев давлат мулкини ўғирлаш, талон-торожлик, қасддан одам ўлдириш ва бошқа жиноятлари учун илгари беш маротаба қамоқ жазосига ҳукм қилинган эди. Дастлабки тергов ишига тортилган пайтда у 15 йиллик олтинчи қамоқ жазосини ўтаётганди. Г. Баширов ҳам ундан қолишмасди. Турли жиноятлари учун тўрт марта қамоқ жазосига ҳукм этилганди. Бироқ у ҳам ҳукм муддатининг анчагина қисмини Тошкент шаҳар муваққат ҳибсхоналарида «оператив тадбирлар»ни бажариш билан ўтказарди.

Шу тариқа ашаддий жиноятчилар дастлабки терговни олиб боришда «фаол» ёрдамчиларга айланишди. Бунинг учун уларга кўз кўриб, қулоқ эшитмаган имтиёзлар яратиб берилди: ашаддий жиноятчилар муваққат ҳибсхонада бемалол юраверишар, исташса, шаҳарга чиқишар, хоҳлашса ўз гумашталарини тўплаб, янги-янги жиноий ишларга қўл уришарди. Воқеалар шу даражада ривожланиб бордики, қоровулликда турган милиционерлар бу жиноятчилар учун арақ келтириб беришар, уларнинг истакларини бажаришга тайёр туришарди. Чунончи, милиционер Б. Ҳасанов Т. Рўзиевнинг опасига бир тилхатни кўрсатиб, жиноятчи Соловьевга 500 сўм пул ундириб келган. Ўша хатни Рўзиев жиноятчи зўравонлар тазйиқи остида ёзган эди.

Сўнгги маротаба Соловьев билан Баширов Чилонзор район ички ишлар бўлимининг муваққат ҳибсхонасида 1985 йил ноябрь ойида «иш» олиб боришганди. Ўша пайтда бу ерда ҳисобда сақланаётган К. Еремеев билан М. Шайтаев ўз жонларига қасд қилишди. Кейинчалик Тошкент шаҳар суди ҳар иккала далил юзасидан жиноий иш қўзғатиш тўғрисида ажрим чиқарди. Бу қарорларда ҳам Соловьев ва Башировнинг тергов учун зўрлаб иқрорномалар олиш билан боғлиқ «фаолияти»га эътибор жалб қилинган.

Хўш, терговчиларнинг ҳаддан ошишларига сабаб нима? Дастлабки тергов жараёнида ашаддий жиноятчилар орқали инсон қадр-қимматини поймол қилиш, ҳақоратловчи усулларни қўлланишга нега йўл қўйилди?

Бу саволларга жавоб битта: прокурор назоратининг бўшлиги. Ҳатто Чилонзор район ички ишлар бўлими муваққат ҳибсхонасида содир бўлган ҳар иккала ўлим ҳолати юзасидан ҳам ўз вақтида жиноий иш қўзғатилмади. Ҳаддидан ошиш шу даражага бориб етдики, бу далиллар район прокурорига ҳатто маълум ҳам қилинмади. Ўзбекистон ССР прокуратураси раҳбарияти эса муҳим тергов ишларини олиб бораётган бутун бир гуруҳ фаолиятини назоратдан четда қолдирди.

СССР Прокуратураси терговчиси Б. Свидерский фаолиятига доир бир «тажриба»ни ҳам келтириб ўтиш ўринли. У М. Одиловнинг «жиноий иши» бўйича дастлабки терговни олиб боришда амалдаги тартиботларни назар-писанд қилмади. Тергов юзаки ўтказилиб, қиёслар, таҳлиллар, юзлаштиришлар амалга оширилмади. Бунинг оқибатида М. Одилов ўринсиз айблар билан 1985 йил февралидан 1990 йил апрелигача, суд оқлагунча қамоқда сақланди.

Шу тергов гуруҳи томонидан «иши» игнанинг тешигидан ўтказилган ва 28 ҳолатдан иборат айб қўйилган Исматуллаевнинг ҳаракатларида ҳам жиноят аломатлари йўқ деб топилди, суд уни ҳам оқлади. Исматуллаевга етказилган моддий зарар шусиз ҳам камбағал давлат чўнтагидан ундирилиши хусусида қарор чиқарилди. Аммо ноҳақ айбланган инсон чеккан маънавий-руҳий азобга нима дейсиз?!

Шу жиҳатдан Наманган область прокуратураси бош терговчиси С. Зокиров фаолиятидан олинган бир мисол ҳам ғоят «ибратли». У аввалига қотилликда айбланиб ҳибсда сақланаётган А. Мўминов, Т. Комилов ва Қ. Каримов устидан дастлабки тергов ишларини олиб борди. Бироқ қотилликка уларнинг дахли йўқлиги ойдинлашгач, терговчи ўзининг «ҳақ»лигини, ҳибсга олинганлар чиндан ҳам айбдор эканликларини исботлаш учун зўр бериб уринди. Энди уларнинг учаласи чайқовчиликда айблана бошланди. Тегишли «далил»лар тўпланиб, иқрорномалар олингач, иш судга оширилди. Янгиқўрғон район халқ суди бу ишни синчиклаб кўрди ва жиноят аломатлари тўла аниқланмаган, деган хулосага келди ҳамда ишни қўшимча терговга қайтарди. Судда давлат айбловини амалга оширувчи Ф. Абдураимова ҳам бир ёқлама иш тутди.

Бу ўринда ҳам прокурор назорати пухта бўлмаганлигини кузатиш мумкин. Агар Наманган область прокурорининг биринчи ўринбосари О. Головко билан прокурор ўринбосари О. Азимов терговнинг боришини кузатиб, у нотўғри йўлга кириб кетганлигини вақтида кўрсатиб берганларида бунчалик адолатсизликка ҳожат қолмасди.

Ҳа, одил судловни амалга оширишдаги бирламчи жараён— дастлабки тергов устида прокурор назоратининг қандай олиб борилишида гап кўп. Бу, аввало, жиноятнинг пайини қирқиш, социалистик қонунчиликни рўёбга чиқариш йўлидаги дастлабки муҳим жараёндир. Қолаверса, ҳар қандай адолатсизликка ўз вақтида чек қўйиш, инсон ҳуқуқлари поймол этилишига барҳам бериш, қонунчиликнинг ҳукмронлигини узил-кесил қарор топтириш прокурор назоратининг тайёргарлик даражасига боғлиқ. Бу ишга эътиборсизларча, енгил-елпи, юзаки ёндашув тартиб-қоидалар қўпол равишда бузилишига йўл очиб беради. Т. Гдлян, Н. Иванов ва бошқа терговчилар Ўзбекистонда авж олдириб юборган алғов-далғов худди шундай муносабатнинг оқибатидир. СССР халқ депутатларининг навбатдан ташқари учинчи съездида бу ҳақда рўй-рост фикр билдирилди.

Биз ҳуқуқий давлатни барпо этиш йўлидамиз. Янги-янги қонунлар кучга кираяпти. Шундай бир жараёнда социалистик қонунчиликни мустаҳкамлаш қайта қуриш муваффақиятини таъминловчи муҳим омилга айланмоқда. Лекин прокуратура органларининг фаолиятини қайта қуриш ҳамон суст. Натижада энг асосий вазифа —прокурор назорати етарли даражада, ленинча асосларда амалга оширилмаётир. Соҳа ходимларининг холислиги, ростгўйлиги, адолатпарварлиги, принципиаллиги ҳамиша ҳам етишмаяпти. Буларнинг ҳаммаси одил судловни амалга ошириш, фуқароларнинг ҳақ-ҳуқуқларини муҳофаза қилишдан иборат ғоят муҳим жабҳада жиддий нуқсонларни келтириб чиқармоқда. Ниҳоят, ўзибўларчилик ва бўшангликка чек қўйиш пайти келди. Бу —қайта қуришнинг қатъий талаби. Прокурор назоратини тўласинча, изчил, ҳалол ва холис амалга ошириш жамиятни соғломлаштириш, поклаш, ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлашнинг асосий омилларидан бири эканлигини унутмаслик керак.

А. ТЎХТАСИНОВ,
ҳуқуқшунослик фанлари номзоди.

Инсон, меҳнат ва қадр

ҚАРИ БИЛГАНИНИ ПАРИ БИЛМАС

Павел Маркович ҳақида гап кетгудек бўлса, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитети кекса ходимларининг чеҳраларига ногоҳ табассум югуради, тилларидан эса бол томади:

— Э-э, ўртоқ Стрельцовни айтаяпсизми, — дейишади улар бир овоздан. — Бобуртепа сув омборини барпо этган шу киши-ку!

...Урушдан кейинги оғир йиллар. Павел Маркович Қамаши районидаги Карл Маркс номли колхозда бош агроном бўлиб ишларди. Кўкламда Кўкабулоқ томондан кучли сел бостириб келди-ю ҳаш-паш дегунча учинчи участкага қарашли экинзорларни пайҳон қилиб, чўчқачилик фермасини оқизиб кетди. Табиат ғаройиботидан хонадонлар ҳам катта зарар кўрди.

Бундай офат биринчи бор содир бўлаётгани йўқ эди. Павел Маркович дала нозири эмасми, унинг юраги туз сепилгандек ачишди.

— Энди бу тарзда яшаб бўлмайди, — деди у тўпланган одамларга мурожаат қилиб. — Сел йўлига тўғон қуришимиз керак. Агар шундай қилинса, биринчидан, офатнинг олди олинади. Иккинчидан, сув омбори барпо этилади. Натижада лалми ерларга оби ҳаёт таралади, мўл-кўл дон, мева ва сабзавот маҳсулотлари етиштирилади. Бундан ташқари, кўлда балиқчилик ва паррандачилик хўжаликларини ташкил этиш имкони туғилади.

Бу таклиф қишлоқ аҳлига айниқса кўпни кўрган отахонларга маъқул тушди. Улар ана шу хайрли ишда Павел Марковичга оқ фотиҳа тиладилар.

Бироқ ҳолва деган билан оғиз чучимас деганларидек, эзгу ниятнинг рўёбга чиқиши осон бўлмади. У ўзининг ҳақлигини исботлаш, бўлажак сув омбори лойиҳа-смета ҳужжатларини тайёрлаш мақсадида қанча раҳбарларга учрашди, идорама-идора югурди. Шу йўлда жонкуярлик ва талабчанлик қилди, қатъиятлик кўрсатди. Ниҳоят, ҳар йили 2,5 миллион куб метр сув тўпланадиган Бобуртепа (Қамаши) сув омбори қурилдики, бу 3 минг 300 гектардан зиёд майдонни суғориш имконини берди.

Сув сероб бўлгач, лалми минтақада жойлашган тўртта майда колхоз негизида Карл Маркс номли совхоз ташкил этилди. Унинг элитауруғчилик, кейинчалик эса Ўзбекистон ғаллачилик илмий-тадқиқот институтининг тажриба хўжалигига айланишида ҳам Павел Марковичнинг жуда катта ҳиссаси бор. Хусусан, у бу ерда бошоқли ва озуқа экинлари уруғчилигини такомиллаштириш борасидаги илмий хулосаларини амалда исботлади. Ҳозир мазкур жамоада 14 минг гектар ғалла майдони мавжуд бўлиб, ҳар йили лалми ердан гектар ҳисобига 17—18, суғориладиган пайкаллардан эса 40—50 центнердан сара дон етиштирилмоқда.

— Лалмикорликда ҳосилдорликни ошириш кўплаб омилларга боғлиқ, — дейди Павел Маркович ютуқлар сир-саноатини ўртоқлашаркан. — Аввало ерни уруғ экишга рисоладагидек тайёрлаш керак. Яъни, унинг текис бўлишига эришиш зарур. Шундай қилинса, уруғ бехато униб чиқади, сувнинг нафи ортади. Қаерда оби ҳаёт тўпланиб қолса, ўша жойда бегона ўт кўпаяди. Бу ҳол экиннинг нимжон ўсишига, бинобарин ҳосил салмоғининг пасайишига сабаб бўлади. Иккинчидан, ҳамиша сара уруғ жамғаришга эътибор бериш лозим.

У Ғаллаорол районидаги «Ғаллаорол», Бекобод районидаги «I-Далварзин» совхозларида, республика ғаллачилик илмий-тадқиқот институти, собиқ Қишлоқ хўжалиги министрлигининг меҳнатни илмий асосда ташкил этиш марказида ишлаган кезларида ҳам шу ақидасига содиқ қолди. Қаерда бўлмасин, қаерда фаолият кўрсатмасин, ҳамиша Ўзбекистонда ғаллачиликни юксалтириш ҳақида қайғурди, тармоқда алмашлаб экиш усулини яратиб, уни ишлаб чиқаришга дадил жорий этди. Сурхондарё, Қашқадарё ва Бухоро вилоятларидаги ғаллачиликка ихтисослашган хўжаликларни уруғлик билан таъминлашга арзигулик улуш қўшди.

Эсида, 1944 йилда Павел Маркович «Ғаллаорол» совхозида бош агроном вазифасида ишларди. Ўшанда баҳор қурғоқчил келди. Устига устак ёз ойларида гармсел эсиб, экинларга катта зиён етказди. У турмуш ўртоғи, агроном Александра Петровна билан маслаҳатлашиб, бундай табиий офатга қарши иҳотазор бунёд этишга қарор қилишди. Сўнгра фикрини қишлоқ хўжалиги фанлари доктори, профессор Владимир Михайлович Савичга айтди. Олим ёш мутахассисларни қўллаб-қувватлади.

Шундай қилиб, гармсел йўналишида 300 гектарлик ҳимоя майдони танланди. Унга тўққиз қатор қилиб дарахт ниҳоллари экилди. Бу усулнинг самараси кутилганидан зиёд бўлди. Хўжаликда ҳосилдорлик гектар ҳисобига 24 фоиз ортди.

Биз юқорида ажойиб мутахассис, ғаллакорлар отахони, кўплаб шогирдларнинг устози ва мураббийси — Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган агроном Павел Маркович Стрельцовнинг меҳнат фаолиятидан айрим лавҳаларинигина қаламга олдик. У бу йил 80 ёшга кирган бўлса-да, ҳамон тетик ва бардам. Кўпинча отахонни ғаллакорлар ҳузурида учратасиз: бой тажрибасини улар билан бирга баҳам кўраётган бўлади.

Биз Павел Марковични муборак ёши билан қутлаб:
— Сиздек инсонлар ҳамиша бор бўлсин! —деймиз.

И. МАНСУРОВ.

Балиқчи районидаги «Партия XXV съезди» колхозида консерва цехи қурилиб, ишга туширилганига бор-йўғи бир йил бўлди, холос. Аммо ўтган давр мобайнида корхонада нафақат бу ерда, балки бошқа хўжаликларда етиштирилган кўплаб маҳсулотлар қайта ишланди. Цех қурилиши учун 95 минг сўм сарфланганди. Дастлабки ярим йилдаёқ 235 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди.

СУРАТДА: 1. Технолог Аҳмаджон Ҳақкелдиев ва ишчи Дилфуза Қодирова. 2. Корхона маҳсулотлари.

Б. АЛИМОВ олган суратлар.

Бир пиёла чой баҳона

Дам олиш саҳифаси

САРАТОН

Қуёш 21 июндан саратон буржига ўтди. 22 июнь йилда энг узун кун ҳисобланади. Шундан сўнг кеча узая бошлайди. Айни пайтда ҳарорат янада кўтарилади. Зотан 25 июндан бошлаб ёзги қирқ кунлик чилла ҳам киради.

● Саратон!
Осмонмас — ёнар тош —
Тинсиз ёқаркан,
Чўл ҳам ҳансирар
Мангу қийноқдан!
Шундан сарғиш олов
чақнар —
Оқарган
Тупроққа тегиши билан
туёқлар!

(Ўлжас СУЛАЙМОНОВ).

● Деҳқон саратонда қайнар,
Овчи — қаҳратонда.
● Саратонда сара ишла,
Дилда ғубор қолмасин.
● Чилла — ҳар дами тилла.
● Кўклам кўкати билан, ёз пишиқчилиги, тўкин-сочинлиги билан ардоқли.

Кўпларимиз саратонда қаҳрабодай товланиб пишган ҳусайни, ҳасайни, соҳиби каби узумларни тановул этганимизда уларнинг офтоб тафти, боғбон меҳридан бунёд бўлганини ҳис қиламиз. Муҳаммад Солиҳ (XV аср)нинг мана бу байтига диққат қилинг, «соҳиби» сўзи «узум» ҳамда «боғбон» маъносида ажойиб тарзда тасвирланган:

● «Соҳиби» жилвада —бўстон ичинда,
Қон ютиб соҳиби қўрғон ичинда!

Яъни, боғда «соҳиби» жилваланиб туради, у деб қўрғон(боғ)да боғбон қон ютади.

Хуллас, бу ой кўпгина неъматларни армуғон этади. Чунончи, чиллаки узуму анжир, шафтоли, сояки, оқ-қора кишмиш, чарос, олмурут, нок, нашвати, сархил қовун-тарвузлар шулар жумласидандир.

● Саратоннинг шарбат суви
Ёғдай оқар экинларга.
Жўяк оша меҳр гилам,
Сувчи боқар экинларга.
● Саратоннинг ҳар бир дами ғаниммат.

● Офтобу меҳнат бирлигида кўп ҳикмат.

Юсуф хос Ҳожибнинг мана шу мисралари ҳам айни шу кезга дахлдордир:

● Не учун чўзарсан қилар
ҳар ишинг!!
Ишинг чўзма, ўтиб берар
тез ёшинг!
Бугун қилмасанг иш, тағин
иш бўлар,
Иш ишга қўшилса, кўп
ташвиш бўлар!

Аёнки, чорвадорнинг бир-бирини тақозо этувчи муҳимдан муҳим уч синови бор. Булардан ҳар бири ўз ўрнида аъло ўринлатилиши билангина юксак самарага эришилади.

«Қуш учса қаноти куяр» онлар ёз чилласидан олдиноқ бошланади. Ҳа, табиатнинг ҳар хил дўнар равишига шак келтириб бўлмайди.

«Вақтида айтилган сўз, маҳалида қилинган ишни ганжга ҳам топиб бўлмайди» деганди Алишер Навоий. У яна бир байтида ўзининг сурункали меҳнатда сарғайиб тобланишини оташга тушган сари мусаффолашган олтинга ўхшатадики, бу ҳолат саратон офтобида тобланувчи деҳқону боғбон ва чўпонга мос тушади:

● Олтин эзилиб, эриб, куйган
сайин холис бўлур,
Не ажаб, сарғайса юз, етган
сайин эмгак манго!

Ҳа, машаққатнинг теги —роҳат. Бошқача айтганда:

Марварид денгиз остида.

Р. ЖУМАНИЁЗОВ.

КАШШОФЛАР ЁЗИ

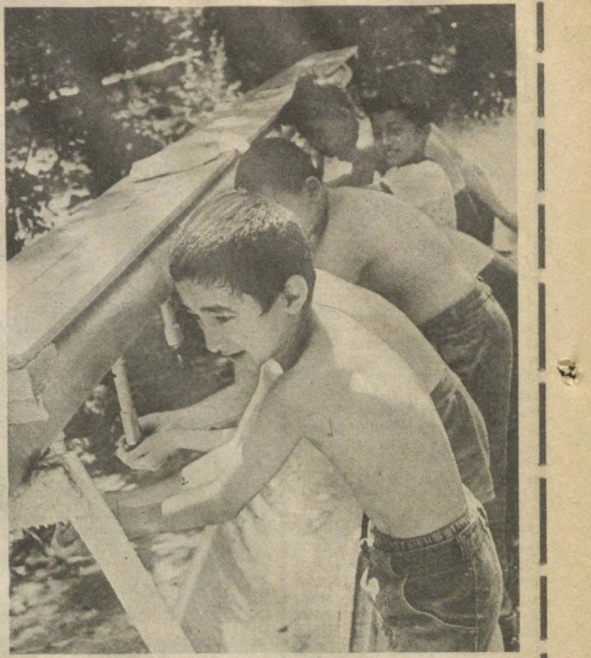

Оқтошда бир оромгоҳ бор

Пойтахт областининг Бўстонлиқ райони соясалқин оромгоҳларга бой, каттаю кичик роҳатланиб, ҳордиқ чиқарадиган жой. Чўққиларида оппоқ қор ялтираб турган азамат тоғ этаклари, қоялардан пишқириб отилаётган шаршаралар, сўлим сой соҳилидаги ёлғизоёқ сўқмоқлар, азим харсангларга осилиб олган, сариқ лента таққан қизалоқдай жилвагар янтоқлар кўзни қамаштиради.

Оқтошнинг ўхшаши йўқ манзаралари олдида бу денгиздан бир томчи, холос. «Космос» кашшофлар лагери ана шундай хуштабиат тоғ этагига жойлашган. Мактаб ўқувчиларининг ёзги таътили бошланиши билан бу ерга Тошкентнинг барча районларидан қарийб 500 ўғил ва қиз тўпланди.

Болалар лагерда тенгдошлари билан дўстлашадилар, спорт мусобақалари ўтказишади, турли тўгаракларнинг машғулотларида ўзлари севган иш билан банд бўладилар, бадиий адабиёт ва санъат соҳасидаги қобилиятларини синаб кўрадилар. Табиат қўйнига сайр қилиб, жонажон мактаб музейи учун гербарий ва коллекциялар тўплайдилар.

Болалар дунёсини тасвирга туширишнинг моҳир устаси Равиль АЛЬБЕКОВ редакцияга келтирган мана бу суратларда лагерь ҳаётининг айрим лавҳалари тасвирланган. Чапда дам олувчи қизлар тоғ гулларини теришмоқда. Ўнгда кашшофлар эрталаб совуқ сувда ювиниб, тоза ҳавода ўз баданларини чиниқтирмоқдалар. Пастда эса, дам олувчилардан бир гуруҳини кўриб турибсиз.

ФАРЗАНДЛАРИНГИЗГА ЎҚИБ БЕРИНГ

ТОҒ ТОШЛАРИ

Тоғ тошлари ҳар рангда,
Зангори ҳарир рангда.
Оқу сариқ, кўк, пушти,
[Бир гап эсимга тушди].
Уни бўяғон киши,
Бўёқчиликми иши —
Шунча тошни бўяса,
Қизиқ, одам ўйласа.
Бўёқни қайдан олган,
Ким билсин, ростми, ёлғон!

ЖИЛҒА

Қайга шошар жилғалар,
Буни ҳеч ким ўйламас.
Катталар ҳар иш билан,
Бизга ўйин бўлса бас.
Гар чанқасак елишиб —
Келиб ундан қонамиз.
Жилғаларсиз ҳаёт йўқ,
Ўт оламиз, ёнамиз.
Бедор кумуш жилғалар
Канда қилмас оқишин.
Парвойига келтирмас,
Табиатнинг олқишин...

ОДАМЛАР

Бобо тоғнинг бошида,
Булутлар ёнбошида
Оламни кузатаман.
Ер юзи одам-ла банд,
Ур-сур-у тиқин-тирбанд
Пастга қўл узатаман.
— Бақча — дейман, —
одамлар!
Ташланг шаҳдам одимлар
Бу ер ҳўп маза экан.
Эркин нафас оласиз,
Хоҳласангиз қоласиз —
Паст кўп бемаза экан...

Толиб ЙЎЛДОШ.

Сайёҳ ён дафтаридан

ДАРБАНД КУЙИ

Қадимий Дарбанд қишлоғига етганимизда у қуюқ булут исканжасида эди. Бундай ҳолатни биринчи бор кузатишимиз. Бойсундан бошланган бу нам, совуқ ва қандайдир рутубатли ҳаво бизни эртаси куни ҳам бирмунча гангиратди. Соат 12 гача қуёш кўринмади. Ҳамроҳларим ўринларида ётиб, ғира-шира кўринаётган баркашни қуёш десам, ой деб туришибди. Тонгга яқин ярим ойни кузатмаганимда мен ҳам бунга тамоман ишонган бўлардим.

Сентябрнинг охири. Ғира-шира баркаш юзидаги аниқ қора чўзинчоқ доғ ҳаммамизни лол қолдирди. Ним қоронғи кун, қуюқ рутубат, жим-жит қишлоқ, кенг ва яйдоқ қабристон, унинг рўбарўсидаги қоп-қора ғор тирқиши ва қуёшдаги доғ дунё билан бизни ажратгандек туюлди. Гўё оламда мана шу кўринишу биз қолганмиз. Қандайдир фалокат ёки табиат ҳодисаси рўй бергандек. Ё атом уруши ёки шунга ўхшаш қандайдир қурол ишлатилгандек. Ҳамманинг вужудини мана шу руҳий ҳолат эгаллади. Фақат қишлоққа, гавжум аҳоли орасига кирганимиздагина сеҳр тугаб, рўй берган ҳол бизга тушдек кўринди.

Эртаси куни қабристондаги ҳодиса ҳам ғайритабиий эди. Қишлоқнинг тоғ томонидаги текис, бироз нишаб майдон мозор. Панжара билан ўралган бу ерга миллий ғиштин равотдан кирилади. Офтобда сап-сариқ бўлиб кетган кенг сайхонликнинг у ер-бу ерида замонавий қимматбаҳо қабртошлар, яккам-дуккам панжаралар ва улар олдига ўтқазилган уч-тўрт туп яшил арча кўчатлари кўзга ташланади. Дўнг тепачалар ҳам бор. У ер-бу ерда тоғдан қулаб тушган харсанглар ҳам ўтган авлодларга қабртошлардек қаққайиб турибди.

Мозор тепасидаги ғорни кўздан кечираётгандик, равотдан кириб келган икки аёл янги қабрлар оралаб ўз яқинлари устида оҳ-нолалар қилаётгани элас-элас эшитилар, сал нарида эса ўт ўриб юрган болалар қувлашмачоқ ўйнаб, қувноқ қичқиришарди. Бу ерда ўтмиш, ҳозир ва келажак, аччиқ фарёду бахтиёр қийқириқ, ҳаёт ва мамот тасодифан бир нуқтада учрашган эди.

Дарбанд куйи — ҳазин наво. Ўн беш йил муқаддам Дарбанд гўзалини кўриб, бу ном қалбимда лаъл-инжудек из қолдирганди. Бу сафар келганимда қишлоқ бирмунча кенгайиб, ободонлашган бўлса-да, унинг мусиқаси бошқача янгради. Бу балки ҳиссиётлар уйғотган руҳ, бизнинг қабристон тўрида тунаганимиз ёки тил муаллими билан тасодифий учрашув ва суҳбатдан келиб чиққандир. Қадимий Дарбанд атрофини тошли ва шиферли томлар ўрамоқда. На боғ бор, на кўкат, на еру сув бор. Устига устак қишлоқдагиларга иш йўқ. Олий маълумотли, юқори малакали кадрларга юмуш етишмайди. Шу сабабдан улар бошқа шаҳарларга кетмоқдалар.

Илгари ниҳоятда табаррук ҳисобланган муаллимликни кўп ҳамқишлоқлар эгаллашганди. Эндиликда бу касб инқирозга учради. Чунки қишлоқда фақат икки мактаб бўлиб, ўқитувчиларга эҳтиёж йўқ.

Ҳа, Фарғона муаммолари фақат ўша ернинг ўзигагина хос эмас. Улар ҳамма жойда тош тугун бўлиб ётибди. Уларни вақтида ечмасак, юртимиз ҳаёт томирларини бўғиб, бир куни фожиа ва кулфатлар келтириши мумкин.

К. ОРИПОВ.

ОДОБИНГ— ЗИЙНАТИНГ

● Қўрқоққа ҳар нарса қўша
кўринур,
Қўша кўринганда ҳаддан
оша кўринур.
● Ҳақ ҳукмидан қайга қочиб
борасан,
Кимга ялиниб, кимга
ёлворасан!
● Эр бўлсанг, хайрли ишга
қўл ур,
Ватан учун, халқинг учун
собит тур.
● Қўрқоқдан мард эр
чиқмас,
Номард бўлсанг, сендан
шер чиқмас.
● Гуноҳнинг йўқ эрур
катта-кичиги,
Жазосиз қолмайсан
бўлсанг ўғри шериги.
● Бирлашмасанг, қора
кучлар ёпишар,
Ит бўлиб талашар, итдек
қопишар.
● Бўлинганни бўри ер,
Айрилганни айиқ ер.
● Бирлашмасдан тўксанг
тер,
Топганингни биров ер.

ЗУЛФИҚОР.

УСТА

Ҳажвия

Ишдан сал кеч қайтдим. Уст-бошимни ечишга улгурмай, қизчам югуриб кирди:

— Дада, сизни Сайфининг адаси уйига айтиб кетганди.

— Сайфи ким?

— Янги қўшнимизнинг ўғли-чи.

— Ҳалиги устами?

Бепарволик ҳам эви билан-да. Маҳаллага кўчиб келганимизга икки йилдан ошибди-ю баъзиларни ҳанузгача дурустроқ билмас эканман. Ҳар нечук Муродиллога раҳмат. Уста биз томонга кўчиб ўтди-ю қўни-қўшниларни танийдиган бўлдим. Унинг «одамшунослик» қобилиятига тан бермай иложим йўқ. Уста фақат қўшниларнигина эмас, балки уларнинг авлод-аждодлари, майлини ҳам чуқур ўрганган эди.

Шуниси ҳам борки, уста билан атиги икки марта суҳбатлашдим. Дастлаб дуч келганимда қўлларимни қўйиб юбормай:

— Тўй-маъракаларда кам кўринганингиздан хийла димоғдор одам, деб гумон қилгандим, — деди у. — Билсам, бу ақидам янглиш экан. Бир зиёфатда қўшнилар камтарлигингизни таърифлаб, Норқўзи пучуқни роса чайнашди. Ахир одамлар салом бергач, тумшуғини бунча кўтармай, алик олса асакаси кетадими? Суриштириб билсам, аммаваччаси министрликда ишлар экан, такаббурлиги ўша туфайли шекилли, — дея хайрлашди.

Иккинчи марта юзма-юз келганимизда қўшни хотинни кўрсатиб:

— Уни қаранг, баъзан юришини кўриб ҳайрон қоламан. Эрини-ку, Қурбоннazар атала дейишади. Ахир кўрпасига қараб оёқ узатса бўлмайдими? Ўлай агар, устидаги пальтоси беш юздан кам эмас. Майли кияверсин. Аммо уйининг тозалигига ҳам бундай бир назар солсин-да. Балки уларникига киргандирсиз?

«Йўқ» деган маънода бош чайқадим.

— Биламан, таъбингиз нозикроқ, ҳар қандай қурумсоқнинг уйига боравермайсиз. Аслида шу ишингиз маъқул. Эркак ташқаридан топиб келгач, хотин деган ичкарини саранжом қилсин экан. Яқинда у қўярда-қўймай уйига олиб кирди. Чойнак пиёланинг кирини кўрсангиз эди, «беш юз сўмлик пальто кийиб жилва қилиб юргунча, беш тийинга сода олсанг бўлмайдими?» —дедим ичимда.

...Ана шундай, ҳар бир учрашувда «одамшунос» қўшнимдан ён атрофдагилар ҳақида оҳори тўкилмаган янгиликларни эшитаман. Бугун ўзи мени уйига таклиф этибди. «Мақтанчоқнинг уйига, керилганнинг тўйига бор» деганлар. «Қани, унинг турар жойини бир кўрай-чи» деб йўлга чиқдим. Уста ҳовлисининг ёнгинасида чиқиндилар уюмидан ҳосил бўлган тепалик кўзга ташланиб турарди. Сочлари пахмайиб кетган, уст-боши кирчил (назаримда қизчам айтган Сайфи шу эди) бола мени қарши олиб, ҳовлига бошлади. Ичкари киришим билан аллақандай қўланса ҳид димоққа урилди. Молхона дарвозасининг ёнида қурилган бўлиб унинг деворлари таппи билан тўлдириб ташланган, ҳовлининг ҳар ерида эса турли хил темир-терсаклар сочилиб ётарди.

Меҳмонхонага кирмасдан одамларнинг қаҳқаҳаси қулоғимга чалинди. Мезбон гап берарди:

— Ўзи-ку бировни бу ёққа ўтинг, дейишни билмайди. Аммо таклиф қилган жойга кечикишга бало борми? Кийинишини кўрган киши бойвачча бўлса керак, деб ўйлайди. Пул қаёқда? Куни-кеча янгангиз битта юзталикни майдалатиш учун уйига кирса, хотини «ўн сўмдан ортиғи бўлса буюрмасин», дермиш. Тавба, етарли жамғарманг бўлмагач, машинани бошингга урасанми? Қайси бир гўрдан эски «Москвич»ни судраб келди. Тонг-саҳардан кечгача ғир-ғир қилгани-қилган, аммо у сабил қолгур қани энди ёнса...

— Оббо, уста аллақачон бошқаларга мени «таништиришга» улгурибди-да...

Нарзулла ОРИПОВ.

Латифа

Афанди хотинининг қистови билан куёв чақириқ қилмоқчи бўлди. Маслаҳатга келган маҳалла корчалони кайфини учирди:

— Сизнинг йиғинингиз овозали бўлиши керак, мулла Насриддин, — деди у. —Нариги маҳаллада яшайдиган база мудири куёвига «Волга» миндириб юборди. Сиз куёв болага нима совға қилмоқчисиз!

Афанди ўйланиб туриб деди:

— Мен ундай қилолмайман-у лекин куёвимнинг қўлига эшагимнинг жиловини тутқазиб юборишим мумкин.

* * *

Кўчадан ўтаётган нотаниш киши данғиллама иморатга ҳавас билан боқиб, бош чайқади:

— Бай-бай-бай, қасрга ўхшайди-я. Ўзиям ғиштдан тикланган экан.

— Янглишдингиз, биродар, — эътироз билдирди Афанди. — Бу уй ғиштдан эмас, пиёздан тикланган. Эгаси — сомсапаз...

Муҳаррир ўринбосари
Н. ЁҚУБОВ.

БОШҚОТИРМА

1. Ўзбекистонда нашр этиладиган болалар журнали. 2. Тиниш белгиси. 3. Хоразмлик биринчи ўзбек матбаачиси. 4. Газета-журналларни босмага тайёрлаш жараёнининг асосий босқичларидан бири. 5. КПСС Марказий Комитетининг ойига икки марта чиқадиган журнали. 6. Нашрга безак берувчи мутахассис. 7. Ўзбек тилида чиқадиган сатирик журнал. 8. Матбуот нашри раҳбари. 9. Иттифоқ миқёсида алоқа воситасидаги тил. 10. Жумҳуриятимиз хотин-қизлар журнали. 11. СССР Рассомлар уюшмасининг ойлик оммавий нашри. 12. Бадиий адабиётнинг насрий жанрларидан бири. 13. Андижон вилояти рўзномаси. 14. «Дам олиш» саҳифаси материали. 15. Ёзув қуроли. 16. Матбуот фаоли.

Тузувчи Турсунали ҒАНИЕВ.

Ойнаи жаҳонда

24 ИЮНЬ, ЯКШАНБА

СОВЕТ ЁШЛАРИ КУНИ

● ЎзТВ I

ҲУРМАТЛИ ТЕЛЕТОМОШАБИНЛАР!

ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ЁШ ИЖОДКОРЛАРИ ШУ КУНИ СИЗЛАРНИ «ЁШЛАР ТЕЛЕКАНАЛИ» КЎРСАТУВЛАРИНИ ТОМОША ҚИЛИШГА ТАКЛИФ ЭТАДИЛАР.

Биз кўрсатувларимизнинг номларини, томоша вақтини атайлаб ёзмадик. Бугун соат 9.00 дан 15.00 гача ва бир оз танаффусдан сўнг ярим тунгача хоҳлаган пайтингизда телевизор мурватини бурасангиз бас, шу пайтдан бошлаб Сизни ойнаи жаҳон олдидан кетказмасликка ёки телевизорни ўчириб қўймаслигингизга ҳаракат қиламиз.

* * *

19.30 «Ахборот» (рус тилида).

*

20.00 Москва. «Время».

*

22.00 «Ахборот».

● ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

● МТ I

7.30 Спорт ҳамма учун.
7.45 Ритмик гимнастика.
8.15 «Спортлото» тиражи.
8.30 «Эрта саҳарлаб». Болалар учун кўрсатув.
9.30 «Ватан хизматида».
10.30 Тонгги дам олиш программаси.
11.00 «Дунё бўйлаб». Альманах.
12.00 «Здоровье».
12.45 «Дўстлик меридианлари». «Иво лола рибар» ансамбли рақсга тушади (Югославия).
13.20 «Бувимнинг соябони». Мультфильм.
13.30 «Уруш эшик қоққанда». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. Улуғ Ватан урушида қатнашган Ўзбекистон аҳолиси ҳақида (Тошкент).
14.30 П. И. Чайковский номли IX халқаро конкурс кундалиги.
15.15 «Педагогика ҳамма учун».
16.45 «Қишлоқ янгиликлари». Панорама.

Якшанба кинозали

18.00 «Қулоқсиз она». Мультфильм.
«Ҳайдовчи қаршисидаги шайтонча». Бадиий фильм («Озарбайжонфильм»).
20.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
20.30 «Абадият ҳақида ўйлар». Якшанба ўгитлари.
20.45 Футбол. Жаҳон чемпионати. 1/8 финал. Италиядан олиб кўрсатилади.
23.00 Оммавий куй янгиликлари.
00.30 Ҳужжатли фильм.
00.45 Футбол. Жаҳон чемпионати. 1/8 финал. Италиядан олиб кўрсатилади.

● МТ II

7.30 Зарядкага сафланинг!
7.45 Рус тили.
8.15 Футбол. Жаҳон чемпионати. 1/8 финал. Италиядан кўрсатилади.
10.15 «Инсон тақдири». Бадиий фильм, субтитр билан («Мосфильм»).
11.55 Коллаж (реклама, ахборот, эълонлар).
12.00 «Реформа» жамғармаси.
12.05 «Қаҳрамоннинг рақси». ССР Иттифоқи Давлат академик Большой театрининг спектакли. Италиядан олиб кўрсатилади.
15.05 «Она-замин ташвишида» туркумидан. «Жарлик ёқасидаги репортаж». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Иркутск).
16.05 «Пиллапоялар бўйлаб юқорига». Спорт югуриши бўйича дастлабки мусобақалар ҳақида ҳужжатли фильм (Олмаота).
16.15 «Совет Россияси» видеоканали.
18.45 «Планета». Халқаро программа.
19.45 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Степа — денгизчи». Мультфильм. 2-қисм.
20.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати (сурдо таржимаси билан).
20.30 «Куйловчи Россия». Калинин шаҳрида Бутунроссия ҳаваскорлик хорлари конкурсининг якунловчи концерти.
21.55 «Қуёш барчага баробар нур сочади». Бадиий фильм («Мосфильм»).
23.25 П. И. Чайковский номли IX халқаро конкурсда.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб. — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Р. — 03327. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. 1213 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12